

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 53.

V Ljubljani, v soboto 28. decembra 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista.“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, Stari trg števil. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Vabilo na naročbo.

Z nezlomljenim pogumom nastopamo sedmi letnik. Mnogo bojov smo prestali proti tujim in domačim nasprotnikom naših svetinj v zadnjih letih, vedno večja je pa tudi množica mož, ki odkrito priznavajo, da je »Slovenski List« veliko koristil dobri stvari, da je visoko dvigal neomadeževano slovensko zastavo in neustrašeno se potezal za resnico. Te simpatije, katere si je pridobil list zlasti pri meščanstvu, nam bodrijo pogum, da bomo s podvojeno požrtvovalnostjo delovali tudi v prihodnje in pomagali k zmagi načelom, ležečim v dnu duše milega nam naroda.

»Slovenski List« se bode razširil, a naročnine ne bode zvišal. Postati mora izvrsten tedenski obzornik za vsa politična in dnevna vprašanja, ob enem pa se bode oziral v posebnih oddelkih na težnje obrtnih in delavskih slojev. Tudi za zanimive podlistke so zastavljena dobra peresa.

Nadejamo se, da z novim letom nikogar ne izgubimo, ampak še mnogo somišljenikov pridobimo. Nadejamo se, da bodo v tem oziru te dni vse storili tisti, ki so naši.

»Slovenski List« stane:

za vse leto	8 K,
za pol leta	4 „
za četrt leta	2 „

Uredništvo in upravništvo

»Slovenskega Lista.«

Ob koncu leta.

Ako se duševno ali telesno trudimo in delamo, moramo imeti trenutke ko odložimo pero ali orodje in se odpočijemo od napa. In v teh trenutkih odmora hiti naše duševno oko nazaj v preteklost — ter motri kaj je sad in uspeh našega dela. In ako vidimo, da delo ni bilo brez uspeha, da smo bliže in bliže smotru svojega dela, tedaj prevzame nas nekaka notranja radost, radost nad uspehi svojega dela.

V javnem delu političnega lista je konec leta jeden tak trenutek, ko postojimo za hip, listamo nazaj v prošlo leto in gledamo, kaj je uspeh našega truda, našega dela.

Zakaj bi i mi ne obrnili nekoliko nazaj svojih oči? Zakaj smo se borili, kaj smo dosegli?

Borili smo se za ideje krščanstva v javnem življenju, za čast slovenskega imena, za blagor in prospeh delavskih stanov kateksohen: za kmeta in delavca. In uspeh naše borbe? Krščanska misel ima še vedno ljutih nasprotnikov, očitih in tajnih nasprotnikov. Prusofilstvo se péha za luteranstvo, framazonstvo in liberalno židovstvo se ogreva za nekako megleno vero razuma, o kateri pa še sama ne ve kaj je. — To so najmarkantnejši nasprotniki krščansko-katoliške cerkve v sedanji dobi. Mi in cela armada listov stala je v borbi proti idejam teh struj. Luteranska agitacija in framasonski liberalizem sta se ljuto zaganjala ob stavbo katoliške hierarhije, toda podrla je nista in je ne bota. Portae inferi non praevalerunt! Nasprotniki cerkve so se dvigovali, padali v prah, cerkev pa je vzdržala tisočletja. To nam je v tolažbo, to nam utrjuje pogum za nadaljno borbo. —

Za čast slovenskega imena za dobrobit in osamosvojo našega naroda smo se tudi trudili in borili.

Vspehi slovenskega naroda na političnem polju v prošlem letu bili so mali.

Naš živelj je žilav in zdrav v svojem jedru. Toda nasprotnikov imamo na vse strani mnogo, mnogo. Obdržati in braniti se moremo proti njim z vspehom le, ako vse naše vrste odušavlja misel slovenska in vzlic vsem nasprotstvom med seboj ne pozabimo, da je nasprotnik naši narodni individualnosti vendar le agresivni sosed Nemeec in Italjan. In tu se moramo zopet dotakniti velikega zlodejstva na naši narodni individualnosti, da se sinovi slovenskega naroda vežejo proti lastnim bratom z dušmanini našega narodnega žitja. V Ljubljani dviga dr. Tavčar zastavo nemškoslovenske koalicije proti klerikalcem, v Gorici pa govori Gabršček besedo za liberalno slovenskološko koalicijo. Strankarski egoizem jih je zavedel na ta za Slovence pogubna pota. Slovence odvrčati od teh pogubnih potov je naša naloga in vršili smo jo vestno. Vspehov proti tej koaliciji je vže nekaj in zamenja časa je že to, da je ta koalicija vzlic svojemu gospodstvu v deželnem odboru kvantitativno in kvalitativno izšla oslajljena iz volitev. Upamo, da bode ob spretnem nastopu naših protiliberalnih poslancev v deželni zbornici, ta politični nestvor imel težko življenje in nadjamo se, da ne bo šlo šest let v déžl in nemškoslovenske zveze Tavčar-Schwegel ne bo več.

Z navdušenjem in s polnim prepričanjem smo se borili za slovensko misel, tej ostanemo zvesti i v bodoče!

Mi smo demokratičen list. Interese delavstva, kmetov in obrtnikov hočemo i za naprej zastopati.

Delo, trdo delo rok je, ki je temelj vsaki kulturi, vsakemu bogatstvu. Noben drug sloj ni važnejši za življenje našega naroda. Najvažnejši so široki produktivni sloji. — Trdo delo rok ustvarja narodno bogatstvo. Da ti široki sloji ne obupajo, ne izgube veselja do dela, bodi tedaj pažnja naša posvečena.

Izobrazba, gospodarska in strokovna organizacija produktivnih

Božično drevesce.

Sličica na lice in narobe.
Češki spisal Vaclav Kosmak.

I.

Kako prijetno je sedeti na sveti večer v domačem krogu za mizo! Svetilnica sveti jasneje, peč greje prijetneje, dà, soba si ni niti sama sebi več podobna, tako je krasna! Prt na mizi je bel ko sneg, jedila diše, kozarci zvenkečejo, radost žari iz očí vseh, smehljajo se lica, in kadar so se vsi nasitili, zatrobi zunaj v mrzlej, zvezdnatej noči pastir, poka z bičem in oče pa začne otrokom pripovedovati o betlehemskih pastirjih, o prikazni angelov in o tem premilem, ljubeznivem Jezuščku.

Tako je bilo tudi pri gospodu učitelju Rozšafnemu v mestecu Ž

Sedeli so v tihi ljubezni za pogrnjeno mizo in gospodu učitelju, ki je pestoval na kolenih najmlajšo triletno Anico, so tekle besede iz ust kakor med. Detece se je igralo z njegovo črno brado in gledalo s sivimi očmi na mater, blaženo se smehljajoč.

Ostali trije otroci, Jožef, Vladimir in pa dvajsetletna Ludmila so se pritiskali k mami in babici, katera je sedela na prvem mestu v novi čepici.

Med pripovedovanjem očetovim vstala je mati in odšla kakor po opravi v sosednjo sobo.

Ko je odbila ura sedem, pozvonil je zvonček, vrata v drugo sobo so se odprla in otroci so zavriskali. Veliko bliščeče božično drevesce jim je migljalo s stoterimi darovi. Drvili so se k njemu. Oče z babico pa za njimi. Občudovali so te pozlačene orehe, krasna jabolka in različne igrače. Tooa noben otrok si ni upal dotakniti se drevesca, stali so okolu njega s svetim spoštovanjem. Gledali so doli na zemljo, kjer je stal na zelenem mahu hlev iz papirja in v njem Jezušček v jaslicah in sv. Jožef in Devica Marija.

„Vidite“, rekel je oče, „to vam je poslal Jezušček, to je vse vaše — babica naj vam razdeli. Ali najprej se zahvalite Jezuščku in zapojte mu!“

Vsedel se je h klavirju, zaigral božično predigro, potem pa je zapel radostno razvnet, kakor da je še otrok, s svojimi otroci. Mati in dekla, ki ste stali med durmi, ste peli z njimi:

Narodil se Kristus Pán,
Veselmé sci
Z ruže kvitek vykvet nám,
Radujme se!

Babici so tekle solze in sam gospod učitelj pogledavši ob koncu pesmi na jaslica pod dre-

vescem se je vgriznil v spodnjo ustnico in je nehal basirati.

Ko so odpeli, razdelila je babica otrokom darove. Po krátkem času je rekel starejši deček Vladimir:

„Oče, nekdo nas gleda skozi okno.“

„Marjanka“, zapovedal je gospod učitelj dekli, „poglej, kdo je — ali oe podi ga proč.“

Dekla je odhitela in vrnivši se, je rekla: „Ferdov Tonček stoji zunaj.“

„Ubogo dete“, vzdihntla je babica, „matere nima in oče se gotovo potepa kje po žganjarjah!“

„Pripelji ga sem, da se z nami raduje!“ namignil je gospod učitelj dekli. Danes niso hoteli vzeti pod streho Betlehemčani uboge Marije Device — ne smemo biti kakor oni!“

Dekla je pripeljala nekako desetletnega, na pol prezeblega dečka.

„Kaj pa delaš zunaj pod oknom?“ vprašal ga je gospod učitelj, „zakaj nisi doma?“

„Doma ni zakurjeno, a oče, Bog ve, kedaj pride!“ tožil je deček.

„Pa si že jedel?“ vprašala je gospa učiteljeva.

„Oče mi je dal dva krajcarja“, šepetal je deček in jok mu je dušil glas, „pa sem si kupil zemljico.“

losjev in zahteva polnih političnih pravic za produktivne sloje, to je ob kratkem, za kar se borimo, za čemur težimo.

Mnogo se je že zgodilo na gospodarskem polju za kmeta in delavca v naših slovenskih pokrajinah po zaslugi protiliberalnih strank. Trdna gospodarska in politična organizacija kmeta in delavca je že ustvarjena. Treba je le še nadalje razvijati. Organizacija obrta se nam tudi obeta in daj Bog, da besedam kmalu sledi dejanje. Pri vsem tem nas pa najbolj veseli dejstvo, da se ta organizacija utrja in širi ob tako hrupnem nasprotstvu.

Prijatelji, ob sklepu leta stojimo! Boji so preplavljali našo slovensko zemljo. Volitve so razburjale celo deželo ali stranka, katere del je tudi naš list s svojimi pristasi, je stala trdno in se borila z uspehom. Mogočni in zviti nasprotniki so nam stali nasproti ali njih trud in hrup in kričanje ni pomagalo nič — bili so poraženi. Šli so v deželo, da okupirajo vso deželo, vračajo se v deželno zbornico revnejši na število. Ostaja jim še druga nemška koalicija. Pa bode tudi te konec. Naš program ostane isti kakor dosedaj. Glavna stvar je tudi v politiki — delo. Mi imamo obširen program v sklepih katoliškega shoda. Delajmo, da se ti sklepi ali resolucije vse izvrše. Tako delamo najlepše za dobro skupnega naroda slovenskega in imeli bomo tudi zavest, da smo vršili svojo dolžnost, da smo delali. Zavlada bota v našem srcu dušni mir in radost, naj nas napadajo še tako kruto nasprotniki, saj pravi Šekspir: „Duša radosti je v delu.“ — Na delo tedaj v srečnem novem letu!

Izvirni dopisi.

Iz Idrije, dne 24. decembra. (Nečuvane liberalne laži.) Nikakor nisem mislil odgovarjati na zlobne napade „Jednakopravnosti“ na mojo osebo; toda ker so me moji prijatelji vedno nagovarjali, da naj vendar ne molčim k vsem tem ostudnim napadom, odločil sem se slednjič vsejedno, da sem poslal „Jednakopravnosti“ stvarno pojasnilo. Ker je pa mogoče, da resnicoljubna „Jednakopravnost“ tega mojega pojasnila ne bo objavila, prosim Vas, g. urednik, da ga sprejmete v svoj list, da tako zadostim želji svojih prijateljev.

Ni res, da bi moj pokojni sin Miroslav ne mogel biti doma, in da bi ga bil kdo v moji hiši črtil ali preganjal; res pa je, da sam ni hotel ostati doma, in da je le radi pijače prostovoljno zapustil dom, kar vsa moja družina lahko potrjuje.

Ni res, da bi bil moral radi stradanja in slabe postrežbe tako zgodaj umreti, res pa je, da doma ni bil v ničemer ločen od drugih in da je imel vse, kar sem imel jaz in moja soproga, in da je bila

vzrok njegove smrti bolezen v prsih, katere kal je dobil od svoje prave matere. Res je tudi, da mu je moja sedanja soproga vedno skrbno stregla, ter ga negovala in ljubila kakor svoje lastno dete, ter da sem na njeno prošnjo ob času smrtne nevarnosti klical celo zdravnika iz Ljubljane. Res je tudi, da se moja soproga ni strašila dolgega in za njo zelo mučnega potovanja, ko je, ne glede na svojo lastno bolehnost in onemoglost, hitela k njemu v Št. Pavel na Koroško, kjer je 11. marca 1884 leta v zavodu obolel na pljučnici. Tudi že odraslega je mnogokrat rešila s pravočasnim zdravljenjem dobro poznajoč lek, ki mu je najhitreje in gotovo pomagal. Res je tudi, da sta ga zadnja leta tudi že oba tukajšna zdravnika zdravila.

Ni res, da nisem hotel nič vedeti zanj, ko se je brez moje volje in vednosti podal od doma temveč res je, da v resnici nisem vedel, kje se potika. In ko sem po ptujih ljudeh zvedel, da ima službo z le pičlimi dohodki, hotel sem ga spraviti domov, a se mi je na merodajnem mestu odločno odsvetovalo, ker je bil polnoleten.

Ni res, da bi ga bil jaz pustil iz nečloveške krutosti in brezsrčnosti stradati, res pa je, da se ni oglasil ni meni niti svojima pravima tetama v Trstu in Nabrežini, in da nismo nič vedeli o njegovi bolezni. Ko sem pa od ptujih ljudij zvedel neverjetno vest, da je v bolnici, obrnil sem se takoj na tukajšnje županstvo s prošnjo, da naj me takoj obvesti, ako pride iz bolnice naznanilo in vprašanje radi njega, da bi ga še pravočasno lahko spravil domov, kar mi je županstvo tudi obljubilo. Zanašaje se na to obljubo sem čakal obvestila in ne dalje poizvedoval. Županstvo pa je imelo omenjeno naznanilo iz bolnice že tedne in tedne v rokah, a je le molčalo in sicer tako dolgo, da je revež popolnoma onemogel in ga potem, ko se mi je, žal, da prepozno, objavilo, ni bilo več mogoče prepeljati domov.

Ni res, da bil javnega in mene sramotilnega nabiranja milodarov potreben; res pa je, da je dobil od doma zadostno denarno pomoč kakor hitro se je obrnil, dasi po popolnoma ptujih osebah, do svojih starišev, ter da sem mu osebno naročil, da ako bode še kaj potreboval naj le zopet piše. Pa tudi njegov stric na Jesenicah, ko sem ga o tem obvestil, je pooblastil svojega nečaka F. G. v Trstu, da naj mu da kolikor potrebuje.

Ni res, da bi bil jaz radi tega potoval v Trst, da bi mu bil še nazadnje njegove grehe očital; res pa je, da jih je sam obžaloval in milo odpuščanja prosil.

Ni res, da bi bil zapuščen v tujini umrl; res pa je, da mu je njegova sestra Tomazina zatisnila oči in je bila tudi prisotna pri dostojnem pogrebu, ki se je vršil na moje stroške.

Tudi ni res, da bi se moja miza kedaj šibila pod težo vsakojakih botilk, res pa je, da plačam 2000 kron onemu, kateri mi to ali pa

sploh dokaže, da sem jaz kedaj in kjerkoli kako botilko kupil za svojo mizo. — Toliko resnici na ljubo. VI. Treven.

Zagorje ob Savi dne 23. decembra. Vi gospod urednik si gotovo mislite, da je pri nas vse mirno in v redu, ker ni nobenega glasu več od nas. Pa se motite! Sedaj ko ni nobenega, ki bi našim nasprotnikom nevstrašeno pod roke gledal, se pa že take reči gode, da moram jaz vzeti pero v roke, četudi so bolj vajene kaj družega kot Vam pisati.

Dobiti je bilo treba novega občinskega tajnika. Župan ni nič prašal odbora. Zato ga odbornik zaradi tega poprime, pa kako so bili oče župan razjarjeni. Kar s prestola so vstali in rekli, naj Hrastelj sede nanj. In tako smo dobili tajnika tam nekje od Celja, po volji očeta župana.

Pa je bila zopet seja 14. t. m. Naš Hrastelj je zahteval, da pride na dnevni red tudi vseučilišče. Gospod župan so dejali, da niso zato: naš ljubljani gospod Jaka pa: „V koš s tem predlogom!“ Ker pa vrli naš Hrastelj podpiran od nekaterih drugih mož ne odjenja, župan da na glasovanje. Pet jih je bilo nasprotnih, sedem za vseučilišče. Ko gospod Jaka to vidijo, pa pravijo: „Če vas je že sedem za, torej sem tudi jaz, ker drugače me zopet raztrgate.“

Res gospod urednik, rad bi še malo „postrgal“, pa saj veste Vi in vsi drugi, pri čem da smo. Pa vsaka reč en čas trpi. —

Veseli smo, da z novim letom vendar dobimo novega poštarja in se tako menda vendar znebimo našega ekspeditorja, ki zastopa poštarja Modica, ki je prav častno v Litijo odšel. Da ne bomo na dan vlačili starih rečij, Vam povemo, da se je moralo „Delavsko stavbeno društvo“ pritožiti na direkcijo, ker je dobivalo odtrgana pisma. Nekateri liberalci zelo v oči bodejo tri lepe delavske hiše, ki kljub vsemu zabavljanju krase Zagorje. Če bi se mi delavci, bodisi ene, ali druge stranke ne bili pustili toliko časa raznim „delavskim prijateljem“ za nos vodili, koliko bi že imeli svojega za tisti denar, s katerim smo druge redili in jih še redimo. Vsak mora priznati, da smo imeli prave prijatelje samo v naših kapelanih, ker ti pri nas niso obogateli, ampak nesli od nas jako spraznene žepe.

Pa ne smem pozabiti omeniti Tavčarjevega shoda! Samo nekaj besedi Zagorskim rudarjem. Za koliko resolucij ste že glasovali po vaših shodih! In koliko se jih je neki poslalo naprej? Mi vemo samo zamo za tiste, ki so se sklenile na vsedelavskem shodu pri Medvedu. Ali se še spomnite, kako se je potegoval Vaš „sovražnik“ Škerjanc za jednako in tajno volivno pravico tudi za deželni zbor in občinske odbore. Sklenjeno resolucijo je on izročil deželnemu poslancu dr. Majaronu, ki je z lepimi besedami obljubil, da bo v dežel-

„Uboga sirota! ne jokaj, dam ti takoj jesti.“

In posadili so ga za mizo, znesli mu skupaj vsega, kar so sami imeli in ko se je deček najedel, napolnili so mu žepe s sadjem in ga poslali domov. Ko je babica legala k počitku, odmolila je za Tončkovega očeta „očenáš“, da bi mu dal Bog boljše ljubezen do lastnih otrok.

II.

V istem mestecu je tovarna za — ali ne smem se izdati za kaj — da ne bi imel sramote! — naj bo, za kar hoče, tovarna je tam! In gospod tovarnar je silno bogat mož! — V njegovem stanovanju je bila istega dne obilna gostija. Gostov je bilo polno in šampanjec je kar od mize tekkel. Otroci so jedli z guvernanto v svojej sobi.

Ko je odbilo sedem ur, pozvonila je milostiva gospa s srebrnim zvončkom. Sluga je odšel otroci so prišli, mati jih je predstavila gostom, ti so se jim priklonili in na zopetno zvonjenje s srebrnim zvončkom so se odprli duri in veliko, velikansko božično drevo je zažarelo v stoterih pisanih svetcih.

„Ah, to je krasno!“ ploskali so otroci z ročicami.

„Res čarokrasno!“ pohvalili so gospodje gostje. „Častitamo, milostiva.“

Milostiva se jim je priklonila za pohvalo, vstala in šumela v svileni obleki k drevesu.

Uljudni gospod ritmojster dragoncev, kateri je bil tudi pri večerji in sedel na desni milostive gospe, prijel jo je pod pazduho in jo peljal po izlikanem podu kakor po ledu.

Otroci so hoteli sladkarije trgati z drevesa, toda guvernanta jim je po francosko prepovedovala.

Za drevesom je stala velika miza in na njej različnih darov. Milostiva je stopila k mizi in je začela deliti; najprej otrokom, potem pa gospodom gostom; „cigaršpice“, mošnjčke, zlate gumbe, zlate iglice itd.

Gost za gostom je vzel svoj dar in poljubovali so milostivej mehko roko kakor na svečnico duhovniku pri oltarju, ko deli voščene sveče.

Konečno so bili vsi obdarjeni — tudi služabništvo. Gospod tovarnar je veselo tlesnil z rokami in rekel: „Danes se morajo vsi veseliti; zalo sem dal še jedno drevo pripraviti — France prinesi gal!“

Sluga je odšel in prinesel jelčico, na katerej je viselo suhih klobas in krač kakor češarkov. Postavil jo je na tla poleg prvega drevesa.

„Za koga je to?“ vprašali so začudeno gostje.

„Kmalu boste videli gospodje. — France, naj jih Jožef izpusti!“

France je odhitel. Za trenutek razlegalo se je po hodniku cvilenje in renčanje. Gospod tovarnar je zažvižgal.

Duri so se oddrle in trop psov je pritekel noter.

„To vam je prinesel Jezušček“, rekel je pogljiivo bogataš in pokazal psom klobase.

Padli so po drevesu kakor stekli, ga prevrnili in nastalo je ruvanje in lajanje — da je bilo groza. Cela družba se je smejala — da so se za trebuhe držali.

„To je ženjalna misel!“ hvalili so ga.

Tako so slavili sveti večer pri gospodu tovarnarju.

Slavno občinstvo! tedaj vprašam: Kdo je slavil rojstvo Kristusovo primerneje — ta siromašni gospod učitelj, ali bogati tovarnar? Komu je primerneje privoščiti veselje: psom, ali revnemu otroku?

Mogoče, da je milostiva darovala kak goldinar za božično drevesce revnim otrokom, — vendar pa je to storila zato, da bi se svetilo njeno ime v časopisih. Da, v časopisih se je svetilo — nikakor pa ne tam gori nad zvezdami!

nem zboru spregovoril o tem. — Pa Tavčar ve, da bi škodovalo liberalni stranki, ako se delavcom da volivna pravica, zato je menda prepovedal o tem črhiti. In vi Zagorski rudarji! Ste mirno poslušali vašega prijatelja Tavčarja? In ti Miha ali se ga nisi upal vprašati, kako misli on v prihodnjem dež. zboru se potegovati za delavsko volivno pravico? O mi te dobro poznamo! In izmed vseh rudarjev se eden ni našel, da bi bil Tavčarja vprašal za to. No rudarji, koliko časa bote še s kurjo slepoto udarjeni?

Politični pregled.

Potom § 14 — splošna volilna pravica. Katoliški dunajski dnevnik „Vaterland“ zahteva, naj se potom § 14 uvede splošna volilna pravica za državni zbor. Le to pot ima Avstrija iz krize.

Vsenemški „moralisti“. Pod tem naslovom smo poročali v zadnjem „Slov. Listu“ o vsenemških državnih poslancih: Wolfu, Steinu in Herzogu. Dostaviti nam je še to, da je glavni vodja Schönerer imel v posesti hišo, kakoršna je v Ljubljani št. 13, katero so ustanovili liberalci. Res lepi ljudje ti Vsenemci!

Delo redovnic v Avstriji za kulturo. V Avstriji vzdržujejo redovnice 11 učiteljskih, ki imajo pravico javnosti, 4 višje dekliške šole, 158 vzgojevalnih zavodov, 44 meščanskih in ljudskih šol, 464 privatnih ljudskih šol, 13 elementarnih šol, dalje so podučevale v 133 javnih ljudskih šolah v 189 šolah za ročna dela, v 144 industrijskih šolah, v 4 šolah za učenje jezikov, v 15 godbenih šolah, v 6 šolah za vzgojo učiteljic ročnih del, v 19 gospodinjstskih šolah, dalje oskrbujejo 6 zavodov za vzgojo revnih otrok, 108 otročjih vrtcev, 30 nadaljevalnih šol, 335 zavodov za varstvo otrok, 95 asilov za otroke, 111 sirotišč, 148 ubožnih hiš, 13 hiralnic, 11 zavodov za onemogle stare ljudi, 253 bolnic in 131 posebnih zavodov za bolne ljudi, 4 najdenišnice, 28 zavodov za služeče osebe, 12 kaznilnic in zavodov za poplavljanje, 7 preskrbovalnic, 3 rešilne zavode, 2 jetnišnice, nekaj sto zavodov za izdelavo jasic, 6 zavodov za pohabljenice, 6 bolnic za neozdravljive, 6 zavodov za slepce, 13 blaznic, 6 zavodov za gluhoneme, 4 zavode za dijake, 1 porodnišno kliniko, 4 kmetijske šole, 1 gozdarski zavod, 1 navtično šolo, 13 zdravilišč, 1 zavod za bolne na živcih, poleg tega nebroj bolnic za otroke, zavode za rekonvalescente, konviktov za učiteljice, meščanskih azilov, tovarniških šol in 35 drugih zavodov. To bi gledali liberalci ko bi stotisoči in stotisoči onih, ki se imajo za mnoge dobrote zahvaliti katoliškim redovnicam, pokazali se pred liberalno ošabnostjo, kot živ protest proti napadom na katoliške redove. Kedaj so oni, ki so napadali in napadajo katoliške redove, toliko dobrega storili človeštvu? Klubuk doli, pred katoliško požrtvovalnostjo!

Liberalno časopisje ima pripravljeno vedno dvojno mero. Eno za protestante in druge nekatoličane, drugo za katoličane. Za prve ima samo hvalo, za druge laž, obrekovanje in zasramovanje. Vsak navidezen uspeh prvih se slavi po liberalnih listih, o agitaciji protestantskih pastorej se molči, med tem ko se katoličani, ki se branijo proti raznim napadom, psujejo, da kalijo mir, da delajo združbe i. dr. — Vzglede nam daje „Slov. Narod“ dan za dnevom.

Važen sklep srbske skupščine. Srbska skupščina je pred kratkim sklenila, da se v Belemgradu ustanovi popolna univerza, ki bode imela tudi še medicinsko fakulteto! Samo ob sebi se razume, da srbska vlada ne bode več dajala onih znatnih ustanov, katere dozdej uživajo Srbi, zlasti medicinci, ki študirajo v Gradcu in na Dunaju. Srbi torej v kratkem pojdejo in ne bodo več kršili „nemškega“ značaja avstrijskih univerz.

Nemčija. Carinski zakon, ki ga Nemčija pripravlja, bo zadel vse države. Samo Rusiji ne more prav nič škoditi. To je spoznal tudi nemški cesar in je baje zagotovil Rusiji posebne ugodnosti. Akoravno jeprišel v Berlin ruski prestolonaslednik. Nemški cesar ga je sprejel nenavadno slovesno. Nasproti mu je poslal še celo svoj osebni dvorni vlak. Tako si skuša ponosni Vil-

helm na vsak način zagotoviti prijateljstvo ruskega carja. Nemci se boje Boga — pa tudi ruskega carja in ruskega naroda.

Protinemške demonstracije Poljakov. V Galiciji so bojkotirajo pošiljatve iz Nemčije, posebno iz Prusije; prospekti in ceniki, ki dohajajo od tam, vračajo se opombo: „Se ne sprejme radi obsodbe za dogodke v Vrešenu“.

Slovaki. Novo življenje, ki se je pojavilo med Slovaki tekom zadnjih volitev, ni umrlo, nego se je razširilo, ter doseglo nove uspehe. Slovaki zmagujejo pri občinskih volitvah v kljub pritisku vlade in Mažarov. To pa nasprotnike strašno boli, kar se je zlasti pokazalo tudi v državnem zboru, ko so vse mažarske stranke, ki so si vedno v laseh, složno postopale zoper Slovake. V Turci so dobili Slovaki osem mandatov v občinskem odboru; to je Mažare tako preplašilo, da so vseh osem mandatov razveljavili. Stare nezakonitosti se zopet ponavljajo, to pot pod ministrom Szellom, čegar geslo je: red, delo in zakon.

Udarec v vodo. Francoski framasoni in njihovi židovski sluge s svojim zakonom proti kongregacijam niso dosegli svojih namenov. Glavni udarec framasonov bil je z onim zakonom namenjen katoliškim šolam, katere so vzorno upravljali razni redovi, posebno jezuitje in dominikanci. Govorili so framasoni, da iz teh šol prihaja vse „zlo“, ki pripravlja „neizogibno propast“ francoski republiki. Toda framasoni so se pošteno — oparili. Katoliške šole vsled razpusta kongregacij niso prenehale, ampak uspevajo še bolje, nego prej. Zunanja šola jezuitskega zavoda v Rue de Madrid v Parizu ima letos nad 800 učencev, število, ki daleč presega dosedanja števila. Na čelu zavoda namestu jezuita stoji svetni duhovnik abbe Courbe, a učitelji so vsi jezuitje, ki stanujejo po mestnih stanovanjih pod imenom „abbe“. S preganjanjem katoliškega šolstva so nasprotniki dosegli ravno nasprotno, kar so nameravali. Ljudstvo zna ceniti nedosežno prednost katoliških šol.

Moderno divjaštvo med Nemci prekipeva že vse meje človeškega razuma. Po škandalozni aferi v Vrešnu grede Nemci dalje. Zdaj nam javlja brzojav, da so dobili vsi predsedniki poljskih političskih društev ukaz, da na občnih zbiorih se bo smelo edino — nemški govoriti. In Nemcev ni nič sram! Tako delajo doma, kjer imajo vso moč; drugod po svetu, kjer te moči nimajo, apelujejo na humaniteto, na človeške in naravne pravice vsakega naroda, na narodno strpljivost! — Dalje čitamo, da vlada hoče vsiliti nemščino tudi v cerkve. Bodoči škofje naj bi bili le trdi Nemci. Rim se pač ne bo udal. — V Berlinu živi več staroslavniških poljskih rodbin, med njimi knez Radziwil. Vse te rodbine bodo imele letos narodno žalost: ne dajo nikakih zabav, in ne pojdejo nikamor, tudi ne na cesarjev dvor! Prav!

Rusija. Na predlog sinodalnega nadprokuratorja Pobedonoševa, je ukazala sinoda v Petrogradu duhovnikom na deželi, ob nedeljah in praznikih čitati v cerkvah odlomke iz spisov sv. očetov in tudi čitati pridige pravoslavniških pisateljev, ki jih je cenzura potrdila. Duhovniki, ki so dobro izvežbani v bogoslužju, zamorejo tudi prosto govoriti vernikom, ampak ne drugače, ako predložijo svoje elaborate poprej okrajnim duhovnikom (našim dekanom) ali krajnim cenzorjem. Tako „Naše Listy“. Zdi se, da po tem vzoru se bodo morali ravnati duhovniki naši, ko bo vpeljan enkrat oni „Kanzelparagraf“, po katerem toliko liberalci hrepene. Na Ruskem je beseda božja pod cenzuro, da se ne urine kaj nasprotnega pravoslavju, tukaj bo oni š čuval, da se ne bo nič žalega godilo liberalcem, kajti oni bodo lahko potem tako imenovani „krajni cenzorji“ in jim bodo morali duhovniki svoje elaborate predlagati in šele popravljene vernikom govoriti. Ali bo tako? Po najnovejših sporočilih ruskih listov se je izrazil novi patrijarh v Carigradu Joahim, da je najnovejše delo sedanje dobe — po njegovem prepričanju — zediniti vzhodno in zahodno cerkev in da si bo prizadeval, da bo v tej zadevi sklican cerkveni zbor. — Grof Tolstoj, ki je bil pred kratkem izobčen, je bil častni član društva zmernosti. Pri seji so nekateri zahtevali, da se

tudi iz tega društva odstrani, ker § 4 določuje, da smejo le pravoslavni biti udje. Po burnih debatah je bilo sklenjeno, prednesti to zadevo gen. gubernatorju v Moskvi, velikemu knezu Sergiju Alenandroviču, ker baje pravila o častnih članih nič kaj jasno ne govore. Tolstoju preti tedaj zopetno izobčenje!

Sovraštvo proti redovom. Sovraštva proti katoliški duhovščini in zlasti proti redovom navzeli so se nekdanji radikalni Slovenci od — nemških protestantov! Zlasti sovraštvo proti redovom se je rodilo med istimi. Od pravoslavniških Slovanov senikakor niso mogli tega sovraštva navzeti, ker naši, žal v verski zmoti tavajoči krvni bratje, bodisi na Balkanu, bodisi v Rusiji, imajo lepo število samostanov in se pravoslavni redovniki natančno drže strogega reda Sv. Bazilija. Morebiti in skoro gotovo so edino le redovniki zabranili skvasitev balkanskih in ruskih Slovanov z turškim in mongolskim plemenom! Z rodbino bogato blagoslovljena prav. svetna duhovščina bi tega ne bila mogla brez moralne pomoči redovnikov zabraniti in inteligenca se je pomohamedanila! Pa kako to, da so ravno „spoznavalci čistega evangelija“ taki sataniški sovražniki samostanov? Morebiti zato, ker ne morejo nič, pa prav nič enakega kat. redom ustanoviti. Poskušali so že dostikrat, toda vsi poskusi šli so po vodi. Ali so protestantje zato nasprotni samostanom, ker je Luter bil odpadnik menih in se boje, če bi redove ustanovili, bi ž njimi svojega „svetnika“ Martina obsodili?

Zoper anarhijo. Iz Washingtona v ameriških Združenih državah se poroča: Senator Burrows je vložil predlogo za zakon zoper anarhiste. Prvi paragraf se glasi: „Nobenemu evropskemu anarhistu ne bodi v prihodnje dovoljeno se izkrcati v lukah Združenih držav ali pa kje drugje prestopiti mejo v Združene države, vendar naj se ta prepoved nanaša samo na anarhiste, ne pa tudi na druge politične begune“. Vsi drugi paragrafi določajo, kako naj se postopa z domačimi anarhisti in kako naj se ptuji vračajo domov.

„Namestniki božji“. Liberalci se kaj radi norčujejo iz katoliških duhovnov kot „namestnikov božjih“. Vsenemški poslanec Eisenkolb je v javnem govoru smešil katoličane, češ, da v vsakem vaškem kapelanu časte božjega namestnika. Vsenemci se imajo v tem oziru najmanj pritoževati nad katoličani. Nemški protestantski cesar je v svojem govoru na vojake rekel, da je celo vsak „fajtar“ namestnik božji! Vsenemški poslanec Eisenkolb, ki je baje velik prijatelj „čistega evangelija“ in dr. Tavčarja, naj gre torej k svojemu papežu — nemškemu cesarju — v šolo.

Kako se počuti laški kralj v papežu oropanim Kvirinalu. Pred kratkem naselil se je sedanji italijanski kralj Viktor Emanuel II. zopet v 1890 papežu ukradeni palači Kvirinalu. Po strašni smrti kralja Umberta je dvorno življenje v Kvirinalu urejeno tako, da nudi kolikor mogoče veliko varnost kraljevi družini. Kvirinal obdan je noč in dan z nebrojnimi policijskimi in žandarmerijskimi patruljami. Tri uhode v kvirinal čuvajo poleg vojaške straže še žandarmerija, detektivi in vratar, ki vsakemu nepoklicanemu zabranijo uhod. Na dvoriščih, osobito ob stopnicah nastavljeno je veliko število kraljevih telesnih orožnikov in tajnih policistov. Nekdaj tako sijajen Kvirinal postal je pust in prazen. Kraljeva dvojica stanuje v takozvani palači, kjer je bila za čas papežev nastanjena „švicarska garda“. V takih ozkih razmerah se razumno dvorno življenje razviti ne more! Raznih dvornih dostojanstvenikov ni, vse posle vodi ministerstvo kraljeve hiše. Palačni prefekt in višji dvorni hlevar zastopata civilno, dva generala in štirje pribočniki vojaško oblast. Zadnji štirje opravljajo stalno častno službo pri kralju in kraljica ima le dvoje častnih dam. Kralj je večinoma doma, le v velikih vojaških paradah zajaše v Rimu konja. Kralj se v civilni obleki rad vozi nepoznano avtomobil. Kadar se pelje kraljeva dvojica v kočiji, obdana je v Rimu z z dvovrstnim kordonom telesne straže. Sprehaja se kraljeva družina v ozkih vrtih kvirinalskih

Po lastnem kraljevem izreku čuti se njegova rodovina papežu oropanim Rimu bolj ptujo, kakor v katerem koli se drugem laškem mestu.

Vera je privatna stvar. Ta socijalnodemokratski nauk so zopet osvetili v čudni laži socijalni domokratije v Möckenu. Tamošnje soc. dem. društvo je masreglovalo nekega sodruha, ker se je udeležil slovesnosti blagoslovljenja nove župnijske cerkve v Möckenu.

8000 novih katoličanov. „Missions Cathol.“ poroča, da se je pustil kralj v Nsonbi ob Spodnjem Nigru z 8000 svojih podložnikov krstiti.

Domače novice.

Veselo in srečno novo leto želimo vsem svojim cenjenim somišljenikom in naročnikom. Bog daj vsem skupaj moč, da tudi vnaprej uspešno odbijamo liberalne naskoke na poštenost našega ljudstva! — Uredništvo „Slov. Lista“.

Somišljeniki! Zahtevajte po gostilnah „Slovenski List“. Ako stori vsakdo izmed vas svojo dolžnost, se bo število naših naročnikov kmalu podvojilo. Na delo tedaj! Učite se agitirati od liberalcev!

Kje so tista „realnejša dela?“ Dr. Tavčar — lahko rečemo dr. Tavčar, kajti v tako važnih vprašanjih ima pač besedo mojster sam, ne pa njegov služabnik Malovrh — je zadnjo soboto tako bolj od daleč zopet razkril jedno željo svojega srca. V članku „Poglavje iz slovanske vzajemnosti“ je „Narod“ našvagal mladočeške poslance, ker so „pozabili na dolžnosti, ki jih imajo kot svobodomiselnih stranka.“ In kaj so storili Čehi tako strašnega, da je „Narodov“ šefredakter „prehudo razočaran?“ Glasovali so za to, da bodo smeli biti tudi duhovni, ki so vžitkarji kmetij, člani kmetijskih zadrug, ko je Tavčarjev klub glasoval za to, da naj se duhovni izbacnejo. „Narod“ pravi, da se je s tem glasovanjem Čehov slovenskemu narodu zarezalo v živo meso. Mnogo jih dobi po grbi potem češka svobodomiselnost, ki sili v klerikalizem, in finale se glasi, da bo zaradi tega treba slovo dati bratstvu in slovensko politiko postaviti na realnejša tla. Kje so ta tla, ki so za Tavčarja bolj realna, kakor v zvezi s Slovani? To kaže njegova politika v deželnem zboru in deželnem odboru. Ako je dr. Tavčar količkaj dosleden, mora tudi v državnem zboru iskati zvezo z nemškimi liberalci. Vedeli smo že takrat, ko je bil Tavčar izvoljen državnim poslancem, da bode delal polagoma na to, zvezo s Schweglem utrditi tudi na Dunaju. To je potica za božič absolutnim narodnjakom!

Zakaj je dr. Ferjančič konsumar? „Narod“ pravi, da je lakotni Jože Vukšinič v Metliki zato konsumar, ker želi postati na hitro milijonar. Gotovo ima enako željo tudi dr. Ferjančič, in zato je konsumar. Prav mogoče je, da se bode enaka pohlepnost po novem letu vzbudila tudi v srcu dr. Tavčarja. Izpreobrnil se je že toliko, da je doslej trdil vedno le to, da bodo konsumna društva v kratkem prišla vsa na boben, kar naenkrat se je pa prepričal, da so to viri milijonov.

Kakšne profesorje hočejo imeti liberalci na vseučiliščih? Hrvatski vseučiliški profesor dr. Hinkovič se je pri svojem predavanju norčeval iz nebes, pekla in vic, in profesor dr. Kršnjavi je pri predavanju citiral cerkvi sovražne avtorje, kar je žalilo verski čut poslušalcev. List „Hrvatska“ ju je zato prijel. Dr. Kršnjavi se je potem opravičeval pred dijaki, da je kristijan, da je goreč katoličan in da vsak dan moli (kakor dr. Tavčar!). „Narod“ pravi, da je dr. Kršnjavi zlezal pod klop in da bi kaj takega ne bili pričakovali od profesorja zagrebškega vseučilišča, in dostavlja: to je lep čuvar najdragocenejše pravice vseučilišč: svobode v predavanjih in svobode v znanstvenem raziskovanju! Potem pravi „Narod“, da so tisti dijaki, ki so nato nastopili proti dr. Kršnjavem, zavzeli najpravičnejše stališče. Prav je, da naši liberajci vedno bolj odkrivajo, kakšno vseučilišče hočejo imeti v Ljubljani.

Kje je „Haupt-osel?“ „Narod“, polemizujoč s člankarjem „Edinosti“ piše: „Oč osla ne bomo

zahtevali, da naj nam igra na citre ali gode na goslih, zategadelj tudi od „Edinosti“ ne pričakujemo, da bi bila duševita (!) ali dovtipna. Vsikdar pa, kadar starko vidimo, kako se pripravljajo k skoku do duševitosti ali pa še celo dovtipnosti, se ne moremo otresti občutkov, kakor bi gledali zgoraj citiranega štirinožnika, ki sega s svojimi kopiti patetično po goslih. In te gosli bi rad igral ta „mojster“ tako na Goriškem, kakor na Kranjskem.“

„Gorenjec“ se zaletava v svoji zadnji številki v pridigo, ki jo je imel „prečastiti“ III. adventno nedeljo. Nima pa ta obskurni listič toliko poguma, da bi nam radovednežem razodel, kdo je ta prečastiti. Gotovo se boji kakega popravka. To dobro vemo, da pisec dotične neresnične notice ni bil sam pri pridigi, ker sploh v cerkev ne zahaja, ampak dal se je „nabarvati“ kaki osebi, ki je gotovo med pridigo — spala, kajti pričujoči niso o tem, kar je „Gorenjec“ pisal, nič slišali.

„Drugače govore, kakor delajo.“ Župan Hribar je to očital gospodom okoli „Slovenca“. Pozvan, naj pove, koga misli, je — župan viteški umolknil. Mi smo sedaj popolnoma prepričani, da se je Hribar zmotil. Kaj menite, ali ni mislil župan dr. Ferjančiča, ki govori proti konsumom, a je sam konsumar, ali je mislil morda na Dimnika, ki je tudi konsumar, pa vendar „Učiteljski Tovariš“ druge psuje za konsumarje. Skoro gotovo je Ivan Hribar mislil na tistega moža, s katerim ima zveze, na urednika „Slov. Naroda“ Malovrha, ki piše za inteligenco, dasi je — kradel! Gospod župan, vidite, kako hitro Vam pride na pomoč „Slovenski List“, kadar Vas „Slovenec“ spravi v zadrego.

Denarna in moralna kuga v Bohinju. „Gorenjec“, „Narod“ in „Rodoljub“ so prinesli pod tem zaglavjem poročilo, da je neki mož Tonc izpod Studova zbolel. Mož je dal poklicati kapelana Oblaka, da bi ga spravil na smrt. A kapelanu ni bilo toliko za dušo, kot za hranilno knjižico. Prišel je baje dvakrat in vselej zahteval, da naj mu izroči denarno knjižico, predno ga previdi; ali ker je ni dobil, je obakrat odšel, ne da bi potolažil bolnika v smrtnih težavah. Prišel je še vtretjič. Tokrat pa je starček zavpil nad kapelana: „Poberi se mi ven! Ako me nočeš ti prevideti, poklical bom družega duhovnika. Hranilne knjižice pa tebi ne dam, ker imam bolj potrebne sorodnike.“ Nato je kapelan vendar odnehal in opravil pri bolniku svoje stanovsko dolžnost. Ta notica, ki je bila že ravno taka pred dvema leti v vseh teh listih, je od prvega do zadnjega izmišljena. Podpisani do smrti starega Tonca še vedel nisem, da ima kako hranilno knjižico; ko sem zvedel za njegovo bolezen, sem šel precej, še nepozvan k njemu, o hranilni knjižici nisem nikdar omenil besede; sam sem prosil starčka, da naj se da precej prevideti, ker je njegova sestra ravno pred tako naglo umrla. Neumno je še misliti, da bi po takem nastopu mož še hotel pri meni spoved opraviti. V notici je rečeno, da je Tonec sam o tem pripovedoval, vsil ljudje izpod Studova so pa priče, da Tonec nikdar ni govoril besedice o tem in sorodniki so sami že pred leti rekli, da ne morejo razumeti, kako more tako nesramno obrekovanje brez vsake podlage nastati. Slučaji za uradovanje v hranilnici so neresnični in izmišljeni. Koliko zaupajo Bohinjci v našo hranilnico, se najbolj kaže v lepem razvoju hranilnice, ko se je samo letos čez 30.000 kron več vložilo kot vzdignilo. Naj pride dopisnik sam ljudi poprašat, pa bo zvedel, koliko je hudomušnih Bohincev, ki trdijo, da je denar pri meni blizo tako varen, kakor klobasa, ki bi se dala shraniti — mački. Obljubim mu za vsacega, ki bo to javno izrekel in dokazal, tisoč klobas. Anton Oblak.

Nekaj k proticerkvenemu načrtu naših kranjskih liberalcev. Piše se nam: Naši kranjski liberalci v svojem načrtu zoper katoliško cerkev povedo v 15. točki: „Ne sme se pustiti, da bi kak klerikalec gospodarsko prosvetoval.“ V 25. pa: „Z vsemi silami se mora uničiti „Gospodarska zveza“ in ž njo vse klerikalne posojilnice in konsumna društva, ker s temi se na Kranjskem uniči organizacija 300.000

klerikalnih Slovencev.“ Naši liberalci tedaj hočejo ljudstvo, oziroma deželo popolnoma uničiti. Kaj bo pa potem, ko bodo posestva prazna, ko ljudstva ne bo? Kdo bode gospodaril? Kje bode narod? Slovencev več ne bo — le tujci — a to jim nič mari, saj povedo v 17. točki: „Narodno delo se mora zapostaviti in vsa moč združiti v boju proti duhovščini.“ Vprašamo pa tudi, kaj bo rekla visoka c. kr. vlada na ta plemeniti načrt? Liberalci vendar jasno povedo v zadnji, 27. točki: „Da se doseže to in druge naše težnje, se priporoča, snovati tesnejšo skrivno organizacijo po zgledu prostozidarskih lož.“ Tu se očitno pritrjuje obstanku prostozidarstva, ki je na Avstrijskem kot državi nevarno prepovedano. Tu se očitno govori o skrivnih društvih, katera so istotako prepovedana. In še nekaj! V 4. točki načrta se priporoča „Narod.“ „Povsod se mora razširjati „Slov. Narod“ in drugi liberalni listi. Kdo je torej glasilo one struje, ki hoče skrivne družbe snovati. Liberalne liste berejo c. kr. uradniki, katerim je — kakor tudi častnikom — prepovedano biti ud kake skrivne družbe. Kaj bo storila visoka c. kr. deželna vlada? Kaj namerava napram temu načrtu ukreniti? Liberalcem se zahvaljujemo za to jasnost, katera iz celega načrta govori, zlasti ko se govori v 26. točki o neumnem ljudstvu — ljudstvo zapomni si to! in pa v 20. točki: „Somišljenikov napake se morajo vedno zakrivati, če je mogoče, se morajo pripisati nasprotniku, drugače popolnoma zamolčati.“ Glejte, glejte, tedaj tudi v vaših vrstah so čudni poštenjaki! Doslej se je govorilo le o sodrgi, ki je med klerikalei, a sedaj pride tudi kaj družega na vrsto! In ti „čisti značaji“ v 22. točki! Kar pa store klerikalni ljudje, ste storili prav za prav vi? Dobro, dobro, le govorite in delajte — prostozidarske načrte! Kažete, da hočete uničiti cerkev in državo, a mi hočemo trdno stati pri cerkvi, da rešimo domovino, da ohranimo prestol cesarju. Vse za vero, dom, cesarja, bodi glasilo vsakemu poštemu Slovincu. Proč od liberalizma!

Spiritizem v Hrvatih? „Vrhbosna“ poroča, da se je ustanovilo v Zagrebu spiritistično glasilo, pod naslovom „Novo Sunce“, kateri list je začel izdajati neki „dr. Hinkovič“. Že v prvi svoji izdaji je list razvijal svoj „program“ in vabil čitatelje na naročbo in — predplačo ter jih vabil tudi na udeležbo spiritističnih predavanj o „nebesih in peklu“ istega „dr. Hinkoviča.“ List pretvarja krščanske nauke s tem, da pravi tudi, da je Bog dal človeku neko dušo, ki pa je omejena na vedno bivanje na tej zemlji, taji torej večno izveličanje, „Vrhbosna“ pravi, da je obžalovati, da se zanaša iz pariških ulic pometeno smetje v Zagreb, da ondi kršćeni jud Heinrich (aha, „dr. Hinkovič!“) onesnaža čisti zrak. Pošten Hrvat pa gotovo obrne svoje lice od tega blata in naše novinstvo, ako mu je do ugleda med narodom, obsoditi mora tega „dr. Hinkoviča“ in njegovo „Novo Sunce“. Prav ima „Vrhbosna!“ Kajti zares neumevno je, česa že vse izkidava židovstvo pod hrvatsko krinko med hrvatski narod. In zdaj še spiritizem! To ni družega nego zlobna zvijača sovražnih tujcev zavajati hrvatsko ljudstvo od resnega dela v neplodno zmešnjavo spiritizma in mu tako jemati naravno čilost in moč.

Liberalno gospodarstvo. Novi Franc Jožefov most v Ljubljani velja občino 254.601 K. Proračun so pri tej zgradbi prekoračili za 54.601 krono!

Ljubljansko nemštvo. V I. razredu ljubljanske nemške deške šole so od 43 otrok samo trije popolnoma večji nemščine. Zato je prosil katehet tega razreda, da bi smel verouk poučevati v slovenščini, a mestni šolski svet mu tega ni dovolil.

Iz Dolenjskega. Vrlo dobro jo je pogodil „Slovenec“, ko je prinesel imena dotičnih gostiln, hotelov in kavarn, ki so naročene nanj. Sedaj vsaj vemo, kam se nam je obrniti, kedar pridemo v ta ali oni kraj. Velike važnosti je ta zaznamek zlasti po mestih. Kolikokrat mora človek iti v gostilne, ki imajo samo „Sl. Nar.“ Odslej bo to drugače. Vsak somišljenik naj si

Govor drž. poslanca dr. Iv. Šusteršiča

na shodu dne 15. decembra l. 1901. v Ljubljani.

Castiti volivci! Preteklo je že dokaj časa, odkar sem imel zadnjič priliko, poročati Vam o delovanju svojem in poslancev katoliško-narodne stranke v državnem zboru. Sedaj zopet stopam pred Vas, da Vam podam podobo o svojih katoliško narodnih tovaršev in pa o svojem delovanju v državnem zboru. Potem boste lahko sodili, ali smo storili svojo dolžnost in Vas zastopali tako, kakor želite biti zastopani.

Vseučiliščno vprašanje.

Najpoprej hočem govoriti o dogodkih zadnjega časa. Zadnja doba stala je pod uti- som vseučiliškega vprašanja. Ves slovenski narod zjedini se je v zahtevi, da naj se v Ljubljani Slovincem ustanovi vseučilišče. Znano Vam je, da smo se v dosego tega cilja v skupno postopanje zjedini vsi Jugo- slovani brez razločka stranke. Toda zgodilo se je pri tej priliki, kar se zgodi po navadi vselej, kedar smo upali najti pri naših libe- ralcih čut za dostojnost in za naše narodne smotre.

Mi smo postopali tako, kakor je zahte- vala potreba našega naroda, liberalci pa so postopali tako, kakor postopajo vedno, ke- dar sklepamo z njimi kaké politične pogodbe. Ko se je vršil dotični dogovor za skupno postopanje, mene ni bilo na Dunaju, toda dogovorili so se takrat zastopniki vseh jugo- slovanskih strank, da naj bodem jaz prvi predlagatelj, drugi dr. Ferjančič in tretji dr. Ivčević, torej vsi trije načelniki raznih jugo- slovanskih klubov. Toda komaj se je bilo to dogovorilo, že so pričeli liberalci proti temu ruvati in so pravili, da sem jaz silil na prvo mesto, da sem hotel govoriti kot utemeljevalec predloga, da sem se silil v ospredje. Resnica pa je, da mene niti zra- ven ni bilo pri dotičnem razgovoru, da so se pa drugi navzoči gospodje dogovorili, da podpišem jaz predlog kot prvi in ga ute- meljujem.

Tako je postopanje liberalcev. Ko je imel predlog priti na vrsto, stale so zadeve v državnem zboru tako le: Na dnevnem redu bil je zakon o kmetijskih stanovskih zadrugah, pred njim je bil naš predlog radi ustanovitve slovenskega vseučilišča. Mi smo rekli: Na vsak način moramo zastopati ko- risti kmetov, ker smo v prvi vrsti kmetiki poslanci, tudi med mojimi volivci je velika večina kmetov. Najprvo pridejo, tako smo dejali, kmetске koristi, potem pa precej vse- učilišče, dati moramo prednost kmetiskim stanovskim zadrugam. (Odobranje.) Jaz vidim tu med poslušavci veliko kmetov, kar me zelo veseli, in vprašam Vas torej, ali smo prav delali ali ne? (Vseobčni klici: Prav! Ploskanje.) Takoj pa so začeli libe- ralci hujskati.

Liberalci pri delu.

V petek, ko smo se tako glede dnev- nega reda dogovorili, bili smo navzoči pri pogovoru vsi tedaj na Dunaju bivajoči slo- venski in hrvaški poslanci, ki smo se torej domenili, da imajo kmetске stanovske za- druge prednost.

To je bilo v petek 29. novembra in na- vzoč ni bil niti dr. Tavčar niti dr. Ferjančič niti Plantan, pač pa kot zastopnik liberalcev Gabrček. Prihodnji ponedeljek, torej 2. de- cembra, prišel je Ferjančič in tudi Tavčar se je pojavil in liberalna delegacija slovenska bila je zbrana zopet po impozantnem šte- vilu treh mož. (Veselost.) Takoj je Tavčar brzojavil ali pa telefoniral »Slov. Narodu«, da je sklenil »Jugoslovanski klub« protest, ker hočejo ostali jugoslovanski poslanci za- postaviti vseučiliščno vprašanje za ono su- steršičevo »Gospodarske zveze«, in da libe- ralci zahtevajo, da se takoj v ponedeljek prične debata o slovenskem vseučilišču.

Ko sem v ponedeljek čakal predsednika poslanske zbornice, grofa Vetter, da mu sporočim naš sklep, prišel je dr. Ferjančič ter mi rekel, da je njegov klub proti dotič- nemu sklepu. Jaz sem mu odgovoril, da je bilo tako sklenjeno od vseh takrat na Du- naju bivajočih jugoslovanskih poslancev; ako njega ni bilo zraven, za to jaz nič ne mo- rem. Pokimal je, šel k predsedniku ter mu rekel, kar sem mu tudi jaz rekel, da naj imajo namreč kmetijske stanovske zadruge prednost.

Navzlic temu pa, da je to storil na- čelnik »Jugoslovanskega kluba«, — koliko upliva ima tega kluba predsednik v klubu, seve ne vem, — navzlic temu torej poročal je Tavčar, da ta klub ugovarja. (Smeh.) V ponedeljek je tedaj bilo, ko so liberalci pro- testirali, prihodnji dan, torej v torek, bi imel Ferjančič o tem vprašanju v zbornici govoriti, in takrat je pravil poslancu Pov- šetu, da še ni pripravljen za svoj govor. (Veselost.) Torej v ponedeljek zahtevajo de- bato in v torek njih govornik še ni pri- pravljen na govor. (Splošna veselost.) Žal mi je, da moram javno omeniti tudi osebe dr. Ferjančiča, toda zahvali naj se pri svo- jem mojstru Tavčarju, ki nas je napadel. (Pritrjevanje.) Sedaj pa premislite veliko ne- smisel trditve, da smo baje nameravali po- staviti slovensko vseučilišče za Susteršičevo »Gospodarsko Zvezo«.

S to trditvijo je pokazal Tavčar, da za- kona o kmetijskih stanovskih zadrugah, ka- teremu smo hoteli dati prednost, niti bral ni. (Občna veselost.) In on je zastopnik in- teligence. (Splošen smeh.) Te kmetijske sta- novske zadruge imajo z »Gospodarsko Zvezo« veliko manj opraviti, kakor nek znan liberalen časnikar s poštenostjo. (Ve- selost.) Pri kmetijskih stanovskih zadrugah gre se za stalno stanovsko organizacijo kmetskega stanu, ne pa za pridobitne in gospodarske zadruge, gre se le za stanovsko zastopstvo kmetskega stanu, to pa je nekaj čisto drugega, kot pa so pridobitne in go- spodarske zadruge. Pa o tem bom še po- zneje govoril. Mi smo torej rekli, da naj imajo kmetijske zadruge prednost. S tem smo nekatere druge stranke in pa vlado spravili v zadrego, ker vlada se je bala, da se potem ne bo mogel letos rešiti budgetni provizorij. Zahtevali so, da naj damo pred- nost prvemu branju budgetnega provizorija. To se je zgodilo, toda prizadevali smo si, da bi se rešila predloga o kmetijskih sta- novskih zadrugah še pred Božičem, kar se bo, kakor vse kaže, tudi v resnici zgodilo. (Ploskanje.) V petek 6. decembra prišlo je na vrsto slovensko vseučilišče. Omeniti mo- ram, da je bil to najneugodnejši čas za razpravo tega predmeta. Vsi trezno misleči poslanci svarili so, naj se nikari ta predlog ravno takrat še ne spravi v razgovor, toda nekateri so silili in tako je prišlo v petek do debate. Nečuvno je, kaj so vse počeli liberalci, da bi mi zabranili govoriti. »Slov. Narod« je takoj pisal, da se hočem reha- bilitirati.

Volivci govoré.

Ne vem, zakaj naj se rehabilitiram, ni- komur nisem ničesar ukradel, kot nekdo drug (Veselost), nikogar nisem oškodoval, zato ne vem, zakaj naj se rehabilitujem. Poznam ljudi v liberalni stranki, ki zelo potrebujejo rehabilitacije, (klici: Poznamo jih!). Ljudi, katere so liberalci sami obso- diti morali. (Pritrjevanje.) Ali je kedo v tej dvorani, kateri misli, da je meni rehabili- tacije potreba? Naj se oglasi! (Vseobčni klici: Nihče!) Tu je shod mojih volivcev. Ali kedo izmed Vas zahteva, da odložim mandat? (Splošni klici: Nihče! Ostati mo-

nasproti obema protikandidatoma. Ako se od teh slov. 38.000 mož, ki so me volili, dobi le 100, ki dokažejo, da so me volili, ka- teri zahtevajo, da naj odložim mandat, pa ga bodem odložil. (Splošni klici: Takih vo- livcev ni!) Torej liberalci imajo lepo polje za agitacijo. Poskusijo naj dobiti izmed 38.000 zavednih mož 100 izdajce, ki bi za- htevali, da odložim mandat, ker liberalcem nisem po volji. (Veselost.) Torej liberalni agitatorji na noge! (Klici: Za golaž! Velik smeh.)

Debata.

V petek tedaj je bila debata. V četrtek že prišli so nekateri ljudje k meni, ki so rekli, naj raje ne govorim, ker bodejo Vse- nemci zelo kričali. Odgovoril sem jim, da poznajo dr. Šusteršiča slabo, ako mislijo, da se bode bal Vsenemcev. Strah pred Vse- nemci prepuščam ministerskemu predse- dniku. (Veselost.) Spoštovanje do Vsenemcev pa prepuščam dr. Tavčarju, dr. Ferjančiču, Plantanu in Malovrhu. (Splošna veselost.) S tem strašenjem ni bilo torej nič. Ti ljudje, ki so veliko prestrašopetni, da bi odkrito nastopili, skrili so se za dijake. (Velik smeh.) Govoril bi lahko o ljudeh, ki so še za ušesi mokri. Toda tega ne storim, ker sem pri- jatelj mladine. Ali v resnih zadevah ne bo- demo si nikdar svetovati pustili od neizku- šenih ljudi, od ljudi, ki žive na stroške svojih starišev in med katerimi se, kakor sem slišal, nahajajo nekateri, kateri so že nekoliko predolgo na stroške starišev na vseučilišču in kateri bi torej tudi na ljub- ljanskem vseučilišču igrali isto ulogo, da bi bili namreč povsod zraven in vedno dijaki in družega nič. (Smeh.)

Nekateri dijaki so mi pisali dan pred razpravo pismo, v katerem me prosijo, naj ne govorim. To pismo sprejel sem z ve- likim spoštovanjem (Živahna veselost). Od- govoril sem na to pismo s tem, da sem pri razpravi govoril. (Ploskanje.) Potem, ko sem bil govoril, — uspeh je bil hvala Bogu lep, to lahko potrdijo in so potrdili nepristran- ski poslanci, ki so bili zraven, — prišla je liberalce velika zavist. Skrili so se zopet za mladino. Najpoprej je pa hitro poročal Pe- nižek »Slov. Narodu«, da me ni mogel nihče slišati in razumeti. (Smeh.)

Dijaki.

Nekateri dijaki so poslali na to »Slov. Narodu« tisto izjavo, katera v meni vzbuja samo čut pomilovanja, da se je našlo 53 slovenskih dijakov, ki so se usedli liberal- cem na lim. Svetoval bi jim, naj si vsak to izjavo shrani in jo vsako leto prebere. Brez dvoma bo, za tiste izmed njih, ki imajo še nekaj pameti in še zdravo jedro, prišel čas, ko se bodejo te izjave sramovali. Prepričan sem, da bo marsikateri izmed teh fantov še prišel k meni radi te in one zadeve. Jaz mu takrat ne bom očitil te izjave, ker jo bom pozabil. (Ploskanje.) Saj sem bil sam dijak, in naredili smo dijaki tudi takrat marsikako neumnost. Tudi mi smo politi- kovali in smo v »Sloveniji« sodili takrat- nega poslanca Šukljeja. Rekli smo, da ne more več ostati častni član »Slovenije«. Ta- krat smo politikovali, da bi se nam krave, če bi bile zraven, morale smejeti. (Živahna veselost.) Mladina naj se uči, da ne bo sta- rišev preveč stala, delo resnih mož pa naj prepusti tem samim. Rad zahajam med aka- demike in čutim se med njimi mladega, toda v resnih zadevah svetovati dam si le od ljudi, ki žive na lastne stroške. (Ploskanje.) Mislim, da se mi z mladino ni treba dalje baviti.

Vsenemci.

je le eden, toda jaz mu nisem odgovarjal niti z besedico in sem mirno čakal, da je človek, ki je besnel, nehal besneti. (Klici: Dobro!) Najbolje je, ako človek v enakih položajih zavzema stališče, kakoršno tudi takrat zavzema, če bi govoril in v bližini bi pes lajal, potem mora pač vsak čakati, da pes lajati neha. (Veselost, odobravanje.)

To je moje stališče tudi nasproti po- četju naše liberalne takozvane inteligence. (Splošno odobravanje in ploskanje.) Iz tega lahko ta sklepa, kako zelo jo spoštujem. (Burna veselost.) Isto spoštovanje do nje, to tudi lahko rečem, ima slovensko ljudstvo. (Splošno burno odobravanje.) Lahko rečem, da se večina našega ljudstva take inteligence sramuje. (Živahno pritrdjevanje.)

»Edinosti« v album.

Pri tej priliki, ko govorim o napadih na mojo osebo o priliki debate o vseučil- škem vprašanju, še par besed o tržaški »Edinosti«. Ta je že postala neprosto voljno komična. (Veselost.) Navado ima ta list, razmotrivati vse z višjega stališča, s trža- škega stališča nas kritikovati. Škrega se sem in tam z »Narodom«, koj za tem pa, da potolaži zopet naše razburjene liberalce, le tem huje udriha po nas. Naravnost v libe- ralnem duhu pisati si ne upa, ker je v Istri najboljša podpirateljica narodne stvari ta- mošnja vrla duhovščina. (Klici: Živeli du- hovni!)

»Edinost« bi torej, ako bi pisala narav- nost liberalno, izgubila naročnike. Kedar pa pride mošnja v poštev, takrat tudi nekateri listi niso radi liberalni. (Veselost.) »Edinost« se sem in tam kaže prijazna našim težnjam, v obče pa podpira liberalce. Sem in tam udari po liberalcih, toda koj potem pa tem huje po nas. Da bi se prikupila liberalcem, bje zelo rada z veliko prekljo po meni. (Veselost.) Zelo krščansko postopanje to. (Veselost.) Najbrže ima pravo krščanstvo kar v sodih v zalogi in je po litrih razpro- daja. (Živahna veselost.) Torej »Edinost« je precej natienila tisti dijaški manifest proti meni. To bodem že še prestal!

Opozoril bi pa »Edinost« le na eno. Ni se dolgo temu, kar je preje liberalen po- litik hotel nastopiti pot krščanstva ter je javno obsodil liberalce. Toda ob enem je udaril po meni, kar mu pa ni pomagalo. Ta politik je sedaj politično mrtev. In to se lahko zgodi »Edinosti«. Zgoditi se more, da glede nje slovensko in hrvaško ljudstvo spozna, kako in kaj, potem bode padla tudi ona na oni globoki nivô, na katerem stoji Malovrhov »Slovenski Narod«. Tem bolj pa moramo zameriti »Edinosti« nje početje, ker gospoda okolo nje natanko ve, da se ima slovensko-hrvaška organizacija v Istri ravno meni precej zahvaliti, da je gospodarsko se okrepila, ter da je narodno-gospodarska or- ganizacija v Istri v nevarnosti, ako bi hotel jaz vračati nemilo za nedrago. Toda dovolj o tem.

Kongregacijska debata.

Vsa strast liberalcev pa se je pokazala v takozvani kongregacijski debati. Na Fran- coskem so iztirali večino redov. Ker pa njih člani ne morejo živi v zemljo, zato se mo- rajo naseliti drugod. Dva ali trije izmed teh redov so popražali, ali bi se smeli naseliti v Avstriji. Precej je zavladal velik strah pri vseh liberalcih in vložili so predlog, da naj se ne samo zabrani vsaka nova naselitev re- dovnikov pri nas, marveč da naj se tudi vsem redovnikom pri nas zaveže jezik, da naj se jim tudi vzame denar in premoženje. (Veselost.) Govoril je tudi dr. Tavčar. Se- veda, dr. Tavčar sodil je po sebi, saj je on na Dolenjski bil duhovniški denar in ie

ljanskih hribov krave. Ker ima pa mož do-
bro srce, zato privoščim enako srečo vsakemu
pastirju. (Veselosť.)

Toda vsak ne dobi denarja kar od dveh
župnikov, kakor on. (Veselosť.) Tega pa
marsikdo, ki trobi z liberalci v en rog, ne
pomisli. Za časa deželnozbornih volitev so
nekateri na Dolenjskem rekli, da bi pri de-
litvi duhovniškega denarja in premoženja
vsak dobil 200 goldinarjev. (Burna veselost.)
Krog Leskovca, kamor sezajo agitacije kr-
ških liberalcev, ki so še bolj pametni, kakor
naši tukajšnji, bila je razširjena govorica,
da se bodo potem med ljudi razdelili fa-
rovski travniki, tam raste lepa trava. (Ži-
vahnava veselost.) Tudi dr. Tavčar govoril je
v tej kongregacijski debati. Celo vrsto član-
kov iz »Slov. Naroda« prestavil in razkladal
je v veliko veselje Schönererjancev v zbor-
nici. Te lahorike mu privoščimo. (Veselosť.)
Toda, da je dr. Tavčar ob tej priliki, torej
ob času, ko je zadeva slovenskega vseučil-
išča bila že v tiru, trditi si upal, da je naš
narod najbolj inferijoren v Avstriji, da je
pobudaljen, najodločneje obsojamo. (Burno
odobravanje.)

Žalostno, ako se najdejo sinovi naroda,
ki obmetavajo narod z blatom. (Občno ogor-
čenje.) Morda pride dr. Tavčar še k spo-
znanju.

V Zagorju.

Enkrat je že prišel k spoznanju. Bilo
je v Zagorju. Tamošnji socijalni demokratje
povabili so ga k shodu. Prišel je in rekel,
da je njegova stranka napravila že maei-
kako oslarijo. (Veselosť.) Temu izreku dr.
Tavčarja moram popolnoma pritrditi. (Velika
veselosť.) Zato naša stranka napreduje. Že-
lim le, da bi on ostal še dolgo na čelu
liberalne stranke, potem v desetih letih niti
pes ne bo več povohal liberalcev. (Veselosť.)
On sam je torej govoril o oslarijah svoje
stranke. Kdo pa dela oslarije, odkod ta be-
seda? (Splošna veselost.) Ako torej njegova
stranka dela oslarije, po njegovem lastnem
izreku, potem je prosto misliti, kdo jo tvori.
(Velika veselost.) In on sam je na čelu onih,
ki po njega lastni trditvi delajo oslarije.
(Splošna veselost in ploskanje.)

Delovanje v državnem zboru

Sedaj hočem poročati kratko o delova-
nju državnega zbora. Naša stranka pričela je
svoje delovanje s tem, da je sklenila v klu-
bovi seji dne 17. oktobra delati vsestranski
neodvisno politiko, od vlade in od drugih
strank. (Splošno odobravanje.) Mi hočemo
zastopati le koristi ljudstva. (Splošno odo-
bravanje in ploskanje.) To naše stališče je
potem v državnem zboru označil poslanec
Pogačnik v govoru, ki Vam je itak že znan.

Naše stališče.

V tem govoru je ta poslanec posebno
povdarjal in naglašal, da hočemo preso-
jati vsako vladno samo s stališčem, ali kaj stori
za kmečki stan, ali ne. (Ploskanje.) Ako tako
dela vlada, jo bomo podpirali, ako ne, pa
ji bomo protivni. (Splošno odobravanje.)
To povedal je določno in jasno poslanec
Pogačnik. (Ploskanje.)

Mi stojimo na stališču, katero sem že
večkrat povdarjal: Naš narodni obstoj sloni
na kmetih. Ako je kmet močan, je naš na-
rod močan. (Splošno pritrdjevanje.) Ako pro-
pade kmet, propade naš narod. (Pritrdjeva-
nje.) Na tem stališču stali smo vedno in do-
sledno. V isti debati, kakor Pogačnik, go-
voril je tudi dr. Ferjančič.

Liberalen govor.

Ta liberalni poslanec pa ni vedel dru-
zega povedati, kot par fraz o nemškem dr-
žavnem jeziku, potem pa zelo veliko o kon-
sumnih društvih. (Smeh.) Pri tej priliki po-
kazal je ta poslanec prvič, da ne pozna
konsumnih društev, in drugič, da ne pozna
samega sebe. (Veselosť.) O konsumnih dru-
štvih govoril je, kakor slepec o bojah, ker
tega vprašanja očitno ne ume. Samega
sebe pa ne pozna, ker je zabavljaj čez kon-
sumna društva in vendar je sam član kon-
sumnega društva. (Splošna veselost.) Letno
poročilo uradniškega konsumnega društva
kaže med člani tudi njegovo ime. (Vese-
lost.) Svetovati bi mu torej bilo, naj, predno
govori, premisli, kaj bode govoril. (Vese-
lost.)

ako smo tako daleč prišli, da razpravlja dr-
žavni zbor o kmetijskih stanovskih zadrugah
mirno, potem moram reči, in to ni nikaka
baharija, da pripada dober del zasluge, da
da je tako prišlo, tudi »Slovanskemu cen-
tru.« (Splošno odobravanje.)

Že preje sem povedal, da se gre tu za
stanovske koristi kmetovalcev. Namen teh
zadrug je v § 2. predloge natančno označen.
Ta § določa: (bere): »Namen kmetijskih
zadrug je, da zboljšajo npravne in gnotne
razmere poljedelcev z gojitvijo skupnosti, z
vzajemnim poukom in podporami, s pospe-
ševanjem stanovske samozvesti, stanovskih
zadružnih ter sploh gospodarskih koristij.«
To je namen teh zadrug.

Kmetje vsacega sodnega okraja, tako
določa § 1 predloge, tvorili naj bi okrajno
zadrugo, vse okrajne zadruge pa deželno
zadrugo. Ako danes pregledamo stanovske
zastope, kdo pa si danes lasti zastopstvo
kmetov? Trgovci imajo trgovinske zbornice,
odvetniki odvetniške in notarji notarske.
Samo kmetje nimajo takega stanovskega
zastopa. Pač pa si laste danes nekateri
ljudje zastopstvo kmeta in si prisvajajo to
zastopstvo.

Pri nas na Kranjskem dela to kmet
vseh kmetov. (Veselosť.) Ta si lasti tako za-
stopstvo. Toda kmetje so mu opetovano po-
kazali, kaj sodijo o njem. (Veselosť.) Kaj pa
je naša kmetijska družba? Ali je to družba
kmetov? Vsak sme zraven; kdor plača dva
goldinarja, lahko pristopi in ima toliko pra-
vice, kakor kmet. In res ne vem, ali ob-
stoji večina te družbe iz kmetov, namreč iz
ljudi, ki živijo od kmetije. V te kmetijske
družbe odboru nima en stan nobenega za-
stopnika, namreč kmeti. V njem nahajamo
par liberalnih učiteljev, nekaj veleposestnikov,
toda zaman iščemo kmeta, ki bi vedel po-
vedati, kje kmeta čevlji žuli. (Klici: Res je!)
Ta družba je tudi cesarsko kraljevo privile-
govana in pravi, da zastopa kmeta. Ne
rečem, da ne stori sem in tje kaj dobrega.
Saj tudi drugače ni mogoče, denar se mora
za ta namen porabiti, toda stanovsko zastop-
stvo to ni. (Pritrdjevanje.) Prvič ni vsak kmet
član in drugič je poleg kmetov tudi mnogo,
mnogo ljudi, ki niso kmetje, ki torej nimajo
istega razuma za to, kar treba kmetu, kakor
kmetje. (Pritrdjevanje.) Drugače pri stanov-
skem zastopstvu. Tu ne bo nikogar zraven,
razun kmetov. Le kmetje sami bodejo v teh
zastopih imeli odločevati, le tisti, ki živijo
v kmetiji in od kmetije bodisi kot lastnik, bo-
disi kot najemnik ali užitek. Te zadruge
bode vlada smatrala kot zastopnice kmetov,
njim bode dajala in dajati morala odločilno
besedo, kadar bode popraševala, kaj mislijo
in želijo kmetje v tej ali oni zadevi. Tukaj
bodejo kmetje govorili in odgovarjali vladi,
ne pa kak kmet vseh kmetov. (Veselosť.) To
je veliki pomen teh stanovskih kmetijskih
zadrug, ki bodejo po mojem mnenju zelo
koristne. Mi hočemo samo eno še.

Naše želje glede kmetijskih zadrug.

Na eno se zakonski načrt ne ozira za-
dosti. Kmetje so preveč obremenjeni, da bi
mogli vse troške take organizacije trpeti
sami. (Pritrdjevanje.) Tu mora priskočiti na
pomoč vlada. Zato hočemo predlagati, da
država vsaki stanovski zadrugi prispeva po
2 K na leto za vsakega zadružnika ali
sicer gnotno podpre zadruge. Tako bi imele
zadruge precejšnje dohodke in kmetje bi do-
bili večje veselje do te organizacije. (Odo-
bravanje.) Tisti, katerim je namenjena orga-
nizacija, naj se jo z veseljem oklenejo. Taka
organizacija ne bode novo breme kmetkega
stanu. (Ploskanje.) Ta zakon bodejo itak
naši časniki, posebno »Domoljub«, natančneje
razložili, zato se lahko obrnem do druge
kmetke zadeve, ki se je obravnavala v drž.
zboru, do

odprave blanko terminske kupčije.

Govoril sem vže tukaj o tem. Glavna
stvar pri tem je, da se danes cene kmetij-
skih pridelkov ne določajo po tem, kar se
pridelava in kar se potrebuje, marveč cene
določajo židje na borzi, kateri tam s kme-
tijskimi pridelki tržijo. In ti ljudje, katerim
ni na tem, da bi žito res kupili in prodali,
marveč le na tem, da bi kar mogoče velik
in lahek dobiček naredili, so ustvarili blanko

moralo žito izročiti, pogledata, kako visoko
stoji cena žitu, in eden ali drugi ima plačati
razloček med dogovorjeno kupno ceno in
kurzno ceno na borzi. To je čisto navadna
stava, nič drugega. (Pritrdjevanje.) Toda te
stave imajo velikanski vpliv na žitne cene.
Ako se veliko kupčij sklene, morajo se cene
po njih ravnati, to je jasno. Torej se cene
ne ravna po tem, koliko se pridelava in po-
trebuje. Preje je bilo žito drago in zemlje
velike, sedaj je pa žito po ceni in zemlje so
majhne. (Pritrdjevanje.) Te razmere morajo
se spremeniti. (Odobravanje.) Vlada se nič
prav rada neče vdati v nameravano spre-
membo, ker imajo pri njej kapitalisti, žal,
še vedno veljavo. Nujnost zadevnega pred-
loga sprejela se je z vsemi proti sedmim
glasovom. (Odobravanje.)

Delavsko vprašanje.

Tudi zavarovanje delavcev za starost in
onemoglost bilo je na dnevnem redu in
predmet nujnega predloga, ki je bil soglasno
sprejet. (Odobravanje.) Vlada se torej ne bo
mogla temu dolgo upirati. Ker mi primanj-
kuje časa, bom o tem govoril na enem pri-
hodnjih shodov. Sedaj se hočem pečati še
z zadnjim govorom min. predsednika.

Govor dr. Körberja.

Ministerski predsednik je, to mu mora
priznati prijatelj in nasprotnik, zvit politik,
ki jih ima debelo za ušesi. Mož je zelo pre-
viden. Imel sem priliko govoriti z njim več-
krat, in sem bil zadovoljen, ako sem dobil
od njega v teku pol ure kakih 20 besed.
Tako previdno tehta besede. Ta mož torej,
ki je tako previden, spregovoril je v držav-
nem zboru dne 9. dec., in je s suhoparnimi
besedami rekel: Ali se bo državni zbor po-
boljšal in bode resstvarno delal ter rešil
velike naloge državne, ali pa bo prišlo tako
daleč, da bode žli vsi domu in doma
ostali in bode prišlo do premembe ustave.

Liberalci v strahu.

Velik strah zavladal je po teh besedah
pri vseh liberalcih, tudi pri naših. To je
namreč gotovo, ako pade sedanji krivični
volivni red, ki daje privilegije stanovom,
ki državi malo dajejo, toda od nje veliko
zahtevajo, ako ta volivni red pade in ako
dobimo mesto njega nov, na trdnem temelju
splošne in enake volivne pravice sezidan
volivni red, potem bode konec marsikakega
izmed tistih državnikov (smeh), katere vi
dimo sedaj na vseh straneh državnega zbora,
kateri se pa morajo sramovati, ako se spom-
nijo, kako bore malo volivcev zastopajo.
(Ploskanje.) Konec bode teh gospodov in
z njimi konec liberalnih strank, kajti široke
mase ljudstva so že tako probujene in pa-
metne, da volijo krščanske može, ali pa, v
kolikor nimajo vere, volijo raje socijalne
demokrate, kakor liberalce. To je tudi na-
ravno. Ako revež nima vere, postane soci-
jalen demokrat, ako ima pa vero, voli kr-
ščanske može. Liberalci so se torej opravi-
čeno ustrašili.

Sprememba volivnega reda.

Prepričan sem, da bo vendar moralo
priti do spremembe volivnega reda, čeprav so
vsele ministrovega govora postali nekteri zelo
pridni in kakor pridni otroci sede pri delu.
Toda to je le od danes do jutri. Državni
zbor pa je bolan. Naj pride še tako spretan
zdravnik, in dr. Körber se je pokazal spret-
nega zdravnika, toda ako je kdo na smrt
bolan ter ima že smrt v sebi, mu tudi ta
ne bo pomagal. S tem državnim zborom
vlada ne bo dosegla tega, kar hoče in kar
mora imeti, ne bo dosegla nagodbe, ne avto-
nomnega carinskega tarifa, ne trgovinskih
pogodb, in če to ni mogoče, potem parla-
ment zanjo nima nobenega pomena, kakor
ga za ljudstvo že davno nima. (Ploskanje.)
Ljudstvo je že davno uvidelo kot potrebno
ter zahtevalo: Proč s tem parlamentom,
dajte nam novega na podlagi splošne in
enake volivne pravice! (Živahno ploskanje.)
To potrebo uvideli so sedaj tudi višji krogi
in že nam pripovedujejo to listi, ki imajo
s temi krogi zveze. In v resnici, to bi bila
najboljša rešitev. (Ploskanje.) Nekateri se-
veda pravijo, da naj se pošlje državni zbor
domu in vlada s pomočjo § 14 dalje, torej
absolutno.

Absolutizem nemogoč.

Tudi bi tako svetoval, bil bi qeje

pravice in sicer popolnoma, in ako vlada
ljudstvu te pravice da, potem bo postala
država močna, ker se bode opirala na moč
ljudstva. (Ploskanje.) Ako bi se sedanja kriza
drugače rešila, kakor z upeljavo splošne in
enake volivne pravice, bi to ne bila nikaka
rešitev krize, temuč bi bil to le začetek nove
krize. (Ploskanje.)

Duševni nivo parlamenta.

Nekateri ugovarjajo upeljavi splošne in
enake volivne pravice, češ, da bi ta duševni
nivo našega parlamenta ponižala. Vprašam:
Ali je mogoče ta nivo še ponižati? (Občna
veselosť.) Meni se zdi, da tako nizkega du-
ševnega nivo noben parlament nima, kot
ravno naš.

Oglejmo si državo, kjer je vpeljana
splošna in enaka volivna pravica, n. pr.
Nemčija. Ali je tam duševni nivo nizek?
Ravno narobe! V nemškem parlamentu je
duševno obzorje široko. Iz govorov, ki se tam
slišijo, se človek lahko kaj nauči, pri nas
je državni zbor samo šola surovosti. (Prit-
jevanje.) Psovke, katerih človek preje ni
poznal, slišijo se v našem državnem zboru.
Ali more vlada, ki ima smisel za svoje dolž-
nosti nasproti državi, trpeti tak parlament?
Upeljite pravo zastopstvo ljudstva in kriza
bode končana. (Splošno živahno odobravanje.)

Preosnova parlamenta.

Seveda se mora pri tem upoštevati še
nekaj drugega, namreč zgodovinski razvoj
naše države in pa dejstvo, da imajo razne
dežele in razni narodi različne potrebe. Av-
strija je raznolika država, vsaka dežela ima
svojo zgodovino in vsak narod. Na to se
treba ozirati. Ozirati se pa treba v prvi vrsti
na to, da smo vsi državljani ene skupne
države in da treba tudi pri spremembi
ustave gledati na to, da se skupna država
okrepi. (Odobravanje.) To pa bi se zgodilo,
ako bi se volil državni zbor potom splošne
volilne pravice, potem bode videlo ljudstvo
v državnem zboru res zastopstvo svojih ko-
risti. (Odobravanje.) Ljudstvo bode imelo
zaupanje do državnega zbora, (odobravanje)
in čut skupnosti bode se pri vseh avstrij-
skih narodih okrepil, ki se bodejo čutili
člane ene velike domovine. (Splošno odo-
bravanje.) Poslanec pa bode navdajalo pre-
pričanje, da morajo delati za koristi vseh
narodov. Tako se bode ustanovil zdrav av-
strijski centralizem, ki ne bode tak, ka-
koršen je nemško-liberalni. (Odobravanje.)
Avstrijski narodi pa bodejo z zaupanjem
zri na cesarski Dunaj, kjer bode pravo za-
stopstvo ljudstva. (Splošno pritrdjevanje in
ploskanje.) Gledati pa se tudi mora na ko-
risti posamnih dežel in narodov. Ako se
spremeni ustava, preosnuje se lahko po-
slanska pa tudi gosposka zbornica. Sedaj
gosposka zbornica nima pomena v našem
ustavnem življenju. Glasuje tako, kakor želi
vsakokratna vlada. Člani gosposke zbornice
so zaslužni možje, učeni možje, to prizna-
vam. Toda manjka jim tiste žilave, sveže
moči, zavzemati se za ljudske koristi, ker
imajo vse premalo stika z življenjem in vse
premalo stika z ljudstvom. (Pritrdjevanje.)
To je nezdravo. Toda dve zbornici ste po-
trebni, ker je pametno in potrebno, da
vsaka stvar dvakrat pride v posvetovanje
in v pretres. Gosposka zbornica bi se dala
preosnovati, ako bi se ozir jemal na ko-
risti dežel. Tako bi se tudi dobila protiteža
proti morebitnemu premočnemu centrali-
stičnemu teženju poslanske zbornice. Člani
gosposke zbornice naj se v pretežni ve-
čini ne imenujejo, marveč dve tretjini iz-
med njih naj se volijo in sicer ne direktno,
marveč deželni zbori naj jih volijo in sicer
po posameznih kurijah. Tako bi bili tam
zastopani kmetje, meščani in veleposestniki.
Potem bode imeli v parlamentu tisto po-
dobo, katero nam podaja Avstrija: V po-
slanski zbornici krepek izraz ljudske volje,
krepek izraz socijalnih teženj, (ploskanje), v
gosposki zbornici podoba naših dežel in na-
rodov. Gosposka zbornica bi čuvala, da po-
slanska zbornica ne bi prekoračila mej svoje
kompetence in da bi se potrebe dežel ne
potiskale v stran. Tako bi se koristilo naši
državi in presvitlemu cesarju. O tem ni
dvoma, da bi tisti dan, ko bi presvitli cesar
dal svojim zvestim narodom splošno in
enako volivno pravico, vihar navdušenja
zavladal med vsemi narodi. Da bi se to

zapomni imena označenih gostiln, ali naj si izstriže dotično listo ter jo da onim lajikom naše stranke, ki po opravih mnogokrat prihajajo v te kraje in svoje denarje popuščajo pri liberalcih. Bodimo odločni v tem oziru in po novem letu se ravnajmo točno po geslu „Svoji k svojim“! Na ta način bodo liberalci izgubili dokaj svojih pristašev, naše vrste pa se bodo množile.

O škofu Mahniču poroča tržaški „Svetilnik“: Škof Mahnič je vmil staroslovenskemu bogoslužju stare pravice in staro slavo. Povsod v svoji škofiji je upeljal staroslovensko mašo, kakor je bila nekdanj. Škof Mahnič je ustanovil na Krku svojo tiskarno. V njej se je natisnil slovanski obrednik kakor je v rabi v Istri med Slovenci in Hrvati. Važna stvar je tudi najnovejše delo škofa Mahniča, ustanovljenje samostalnega slovanskega lista za duhovnike, ki so vpisani v zvezo češčenja sv. Rešnjega Telesa. V tej zvezi so združeni vsi slovenski in hrvaški svečeniki. Prej so bili razkosani tako, kakor je raztrgana naša domovina. Škof Mahnič je združil zopet vse vkup. — Kaj pravijo slovenski liberalci k temu apostolskemu delovanju sovražnega dr. Antona Mahniča?

Liberalen župan obsojen zaradi obrekovanja. „Zopet jeden“, pisal bi „Slov. Narod“, ko bi imel priliko poročati o obsodbi kakega duhovnika. Kadar je pa obsojen kak liberalci, pa molči, natančno se držeč točke 20. liberalnega bojnega načrta. To spričuje tudi sledeči dogodek: Podkrajski župan, Gregor Trkman je zvest pristaš takojmenovane „intelligence“ in celo nekaj vodja Podkrajskih naprednjakov. Posnemajoč svoje prijatelje, liberalne vipavske župane, spravil se je tudi on nad svojega župnika Antona Mezega. V neki liberalni gostilni je namreč pravil, da je on dal 100 gld. za sv. maše po svojem pok. očetu Matevžu; župnik Anton Mezeg pa da je te maše naprej dal po 60 kr., da je tako kupčeval z nekrvavo daritvijo ter imel „kšefta“ 40 gld. Ko je župnik zvedel to grdo obrekovanje, vložil je po svojem zastopniku dr. Jan. Brejcu tožbo zoper župana Trkmana. Obravnava, ki je bila v Vipavi dne 12. dec. je dognala, da je župan Trkman grdo obrekoval svojega župnika. Kajti dr. Brejc je predložil izjavo preč. ordinarijata ljubljanskega, da je prejel od župnika Ant. Mezega 50 gld. za 50 sv. maš po + Matevžu Trkman, župnik Mezeg je pa dokazal, da je tudi on opravil drugih 50 sv. maš po + Mat. Trkman. Toraj o kakem kupčevanju sv. maš še misliti ni. — Čudno je, da se je letos po Vipavskem govorilo in s tem tudi proti klerikalni stranki agitiralo, „da duhovniki prodajajo sv. zakrament“. No, župan je bil obsojen za tako grdo obrekovanje na denarno kazen 60 kron oziroma 6 dni zaporu in v poravnavo sodnijskih stroškov. Da je dobil primeroma tako majhno kazen, je to vzrok, ker je bil to pot prvikat kaznovan. — Upamo, da se bo zdaj toliko poboljšal, da za naprej ne bo svojega župnika vsaj pred — klerikalci obrekoval. Morebiti bo pa „Narod“ po svojem načrtu župana Trkmana obesil klerikalcem na vrat, češ, da je bil strasten pristaš klerikalcev. Če to stori, ga bo župan Trkman sam tožil za razžalenje časti. Kajti biti gospod župan in pa — klerikalec, to ne gre skupaj — po njegovi glavi.

Moško pevsko društvo „Kranj“ bo priredilo svojim udom zabaven pevski večer ob 8. uri v prostorih g. mesarja in gostilničarja Goloba na Silvestrov večer. Vsi podporni člani kakor tudi drugi prijatelji petja, dobro došli.

Pod klop je zlezal. „Napredni“ učitelj pri Devici Mariji v Polju je bil „korajžen“ mož. Kaplana je kar z lažnikom nažgal in z lepo ni hotel preklicati svojega obrekovanja. Stvar je prišla pred sodišče, ondi pa je učitelja zapustil ves pogum in skesano je napisal in podpisal naslednjo izjavo: Ker sem zapeljan po napačni informaciji imenoval našega g. kaplana Mateja Riharja „lažnika“, tem potom preklicujem in obžalujem ta izraz ter izjavljam, da po prejetem pojasnilu nimam povoda dvomiti o resnicoljubnosti imenovanega gospoda. Pri D. M. v Polju, dne 9. dec. 1901. Ivan Kavčič, učitelj.

„Soči“ v odgovor prinesemo, ko dobimo natančnejše informacije, zaslužno pojasnilo. Za danes konstatujemo le to, da je bilo naše po-

ročilo o „Sočinih“ napadih na pok. profesorja Kraglja resnično, — zares smrdljivo pa je, kar nam na to odgovarja „Soča“.

Ali bodo kmečke zadruge škodovala trgovcem. — O tem piše vrli „Narodni Gospodar“ v letošnji številki 23. takole: Da se je trgovinski duh doslej tako malo pojavljal med našimi kmeti, bil je obžalovanja vreden nedostatek, kateri je ostal še iz časa naturalnega gospodarstva. Sedaj pa se bodo razmere tudi v tem spremenile, kajti v kolikor kmet svoje pridelke postavlja na trg in kupuje za gospodarstvo potrebne predmete, je v istini tudi „trгоvec“. Z združnim delovanjem se je še malemu kmetu ustvarila možnost, one pripomočke izdatneje uporabljati v svojem gospodarstvu, katerih se vže davno z dobičkom poslužuje veliki obrat (promet). Ob enem z olajšanimi pogoji dobivanja zrastle je tudi potreba po takih gospodarskih pripomočkih. Ta pomnožitev potrebe pa je, kakor je videti, vzbudila pozornost in pač tudi zavist nekaterih trgovcev na drobno. Toda to je čisto kmetijska zadeva, ker niso k vzroku te prikazni trgovci nič pripomogli. Sprijazniti se bodo morali torej s tem pojavom. To se jim bo s tem olajšalo, da bodo rastle vsled zboljšane gospodarskega stanja kmetijskega stanu njegove potrebe in tudi njegova kupovalna moč. Posredno bodo torej tudi trgovci na deželi dobivali upravičene prednosti in okrepljenja združnega gibanja.

Drobne novice. Nadvojvodinja Elizabeta pride po poroki s princem Otonom Windischgrätzem, ki se bo vršila 26. ali 27. januarja za osem dni na Bled. — Znanega posestnika Frančiča, katerega so prijeli v Ameriki, ki je pobegnil iz novomeških ječ in katerega dolže, da je ustrelil svojo ženo, so že pripeljali nazaj v novomeške zapore. — Umrl je nenadoma v Kostanjevici pri Gorici o. Oton Einspieler, v Žalini pa je umrl župnik Novak. — Namestnikom goriškega dež. glavarja je imenovan g. dr. Anton Gregorčič. — Kmetje celjske okolice se gibljejo, da bi se mleko prodajalo po novi meri in ne več po stari. Tudi v ljubljanski okolici se opaža tako gibanje. — Ptujski občinski svet hoče zidati nemški „Mädchenheim“ za 140.000 kron. — Petrolejska svetilnica se je razletela v Vitanju šolskemu učencu Pavlu Tišlerju, ko se je doma pri mizi učil. Goreč petrolej se je razlil po dečkovi obleki in deček je živ zgorel. — Staro benediktinsko poslopje v Celovcu je kupil celovski občinski svet za 190.000 kron. — Električno razsvetljavo v Postojini so otvorili dne 21. t. m. — Pet glav goveje živine zadušilo se je pri starem Boščečem v Klečah. — Slovenci so zmagali pri obč. volitvah v Kočah na Štajarskem.

Poplava na barju. Vsled deževja zadnjih dni je izstopila Ljubljana, in je že skoro vse barje pod vodo. V nekaterih krajih je voda že udrila v stanovanje in hleve, ter so prebivalci s trudom rešili svoje stvari in živino.

Mariborski Nemci želijo za svoje mesto še eno nemško učiteljsko. Eno namreč že imajo, in ta zavod vodijo šolske sestre. A ravno katoliške redovnice kot voditeljice zavoda jih bodejo v oči. Ustanovitev nepotrebne zavoda bi stala ogromno svoto denarja in pred vsem bi morala dežela globoko poseči v žep.

Ustrelil se je v Čmureku ondotni orožniški postajevodja Franc Pirschinger, ker mu orož. poveljstvo v Gradcu ni dovolilo se poročiti.

Lepo noveletno darilo. Podjetni ljubljanski knjigotržec g. L. Schwentner je ravnokar izdal krasno knjigo za mladino: Kristofa Schmida povest Roza Jelodvorska s 6 podobami v barvotisku. Fino vezana knjiga velja 2 K po pošti 2 K 20 h. Knjiga ima res elegantno obliko. Povest „Roza Jelodvorska“ pa slovi kot ena najboljših Kristof Schmidovih povesti, zato knjigo najtopleje priporočamo.

Občni zbor Ljudske knjižnice v Šmihelu vršil se je v navzočnosti 46 članov po že znanim vspeh. Nastopno sledi v kratkem izid volitve. Voljeni so bili gg. predsednik: Konrad Seifert, ki je pa radi nujnih razlogov oddal predsedništvo g. Franjo Pirc-u. Tajnik: Franjo Šalehar blagajnik, Franc Mavar knjižničar,

Franc Vidmar; dalje odborniki: Burger, Košir in Ciber. Prvi častnim članom je bil proglašen gospod Franc Kalan, učitelj v Šmihelu, za njegove posebne zasluge, ki se jih je za knjižnico pridobil. Čestitamo! Začasno šteje knjižnica už 103 člane in poseduje 250 dobro urejenih, zabavnih in poučnih knjig. Tudi je na razpolago bralna soba, vsaki dan do 10. ure zvečer. Somišljeniki, pristopajte pridno k Ljudski knjižnici! Rodoljubi pa podpirajte jo z dobrimi knjigami in časopisi!

Razne stvari.

Zopet liberalna laž. Po liberalnih listih se je brala lepa dogodka in kajpada zelo vesela za vse „resnicoljubne“ liberalce, pod naslovom: Župnik-morilec. Grško-katoliški župnik je baje brez povoda ustrelil nekega orožnika. Poroča se sedaj iz Tarnopola, da je sodišče popolnoma oprostilo dotičnega župnika. Župnik je imel pri sebi revolver (kar je v onih krajih, kjer je veliko hudobnežev, naravno) in ta se je po naključju sprožil in krogla je zadela orožnika, ki se je peljal z župnikom v vozu. Župnik se je izrazil pred sodiščem nedolžnega in pristavil, da je pripravljen trpeti vsako kazen, ki mu jo naloži sodišče. — Kaj takega se zamore prigoditi vsakemu. In vendar izrabljajo liberalni listi ta dogodek v svoje hudobne namene — v blatenje duhovnikov!

Milijonar redovnik. V samostanu sv. Andreja na gori Athos je umrl ruski milijonar J. Sibirjakow v starosti 40 let. Sibirjakow je dal 30 milijonov rubljev v dobrodelne namene, potem pa je vstopil v samostan. Tudi vseučilišče v Tomsu je njegovo delo.

Katoliško ženstvo za reveže. Pretekli teden so katoliške plemenite žene obdarile v dunajskem katoliškem rokodelskem društvu 1000 revežev. Pripravile so vsem revežem tudi dobro južino, pri kateri so nadvojvodinje Marija Terezija, Marija Jožefa, Marija Anunciata in nadvojvodinja Elizabeta stregle revežem.

Smrt vsled slabega berila. Blizu Postorne na Moravskem so našli koncem meseca oktobra mladega moža, ki se je usmrtil. Bil je to Ant. Sedliček, stavbeni praktikant, doma iz Ogerskega Broda. Našli so pri njem pismo, v kojem je stalo pisano to: „Odpustite ta moj korak, opominjam vse znance svoje, da se varujejo slabega berila, to sem jaz prebiral in pogubilo me je.“ — Koliko slabih posledic izvira po branju slabih knjig in liberalnih listov, je nemogoče naštet. Zato opetovano ponavljamo: Varujte se liberalnih listov in knjig.

Avstrijski kapital. Avstrija je razkričana kot jako revna dežela. Ako računamo, da je Nemcija pri zadnjem bančnem polomu zgubila 200.000.000 mark, nikakor nismo Avstrijci tako revni, kakor smo razkričani. Premoženje avstrijskih bank znaša 6.710.000.000 kron, premoženje hranilnic 4.981.000.000 kron, premoženje posojilnic po Schulze-Delicevem sistemu 707.396.000, onih z neomejenim jamstvom 428.631.000 kron in blagajn po Raiffeisenovem sistemu 103.513.000 kron, skupno torej 11 milijard 929 milijonov kron. Poleg tega se mora upoštevati tudi akoijsko premoženje industrije, železnic in poštne hranilnice z 140.881.921 kron. Potemtakem Avstrija ni tako revna, kakor se čisto piše.

Obupen čln reveža. V Korneuburgu je prišel v nedeljo 60letni Ivan Meixner k redarstvu prosit, da bi ga sprejeli v prisilno delavnico, ker ne more dobiti radi svoje starosti nikjer več dela. Ker ni Meixner ničesar zakrivil in je bil torej povsem pošten človek, ni moglo redarstvo ustreči njegovi želji ter ga je zato odslovilo. Tako je bil revež zopet na cesti. 16. t. m. pa so zgorela gospodarska poslopja posestnika Beera v Korneuburgu, in Meixner se je javil, da je on zanetil ogenj, da bo tako dobil zavetje v — prisilni delavnici. Požigalca so zaprli.

Pet lastnih otrok umoril. Kakor poročajo listi. se vrši v Chartresu na Francoskem obravnava proti kmetu Edvardu Briereju, ki je umoril 21. aprila po noči svojih pet otrok. Hotel se je oženiti z mladim, bogatim dekletom, a to je dejalo, da ne mara udovca s peterimi otroci.

Briere vse taji, ter pravi, da so bili isto noč roparji v njegovi hiši in so ti otroke umorili mej tem časom, ko je bil v gostilni. Toda dokazi so skoro popolnoma jasni, da je Briere sam morilec. Brierej je bil obsojen na smrt.

15leten deček morilec in samomorilec. Iz Slaxse pri Nizzi javljajo, da je 15leten deček Bermonut iz neznanih vzrokov ustrelil svojega osemletnega brata v glavo, kateri je ostal na mah mrtov. Bermonut, videč brata mrtvega, prestrašil se je tako, da je takoj ubežal in se vrgel v neko reko.

Od strahu umrl. Kočijažu Mijatoviču v Vukovarju so se te dni splašili konji. Kočijaž se je tega tako ustrašil, da je mrtov padel raz voza. Zadela ga je kap.

Mož v ženski opravi. V Pilznu na kolo-dvoru je vzbujala nedavno občno pozornost ženska, ki je bila povsem moškega vedenja. In res je redarstvo dognalo, da je dotična ženska pravzaprav moški, ki je bil vpisan v krstni knjigi kakor Maria Carfiol, a je bil že od mladosti ženski odgoje. Mladenič je nosil svoje lase v dveh dolgih kitah. Ko je minilo zasliševanje, so vtaknili „Marijo Carfiol“ v moško obleko; prej pa so mu odrezali kiti. 19letni Carfiol je služil v zadnjem času za služkinjo pri nekem posestniku. Rečež nosi šele sedaj, ko ima že 19 let, svoje — prve hlače.

Izredna sreča. Neki ruski rokodellec v Londonu vporabljal je vse svoje trdo prislužene novce v svrhu, da je nakupoval stare lesene rezbarije ter si z njimi nabral že celo zbirko. Pred kratkim kupil je v Londnu na dražbi staro umetno stojalo za knjige za 20 kron. Ko je domov prišel, ogledoval to svojo najnovejšo pridobitev, našel je, da ima stojalce še en predalček, katerega dosedaj ni opazil. Ko ga po dolgem trudu odpre, kdo popiše njegovo veselje — najde v njem za 600.000 kron vrednostnih papirjev. Delavec hitel je s papirji v menjalnico in ondi so mu jih spremenili v zlati in srebrni denar. Ubogi težak bode gotovo sedaj še z večjo unemo preiskoval starine.

V krsti prebudila. V Lissaboni se je dogodil pred kratkim grozen slučaj. Dona Marija Romano de Gavazzo, dama iz najboljših meščanskih krogov, je bolehalo par dni; nekega jutra pa so jo našli mrtvo v postelji. Ostavila je par nedoraslih otrok. Ker pokopavajo na Portugalskem radi gorkega podnebja mrliča že tekom 24 ur, so truplo kmalu blagoslovili in ga položili v krsto. Naslednjega dne je bil pogreb. Predno so spustili krsto v grob, je začelo ljudstvo mahoma pridušeno vpitje v krsti in lahko praskanje. Odprli so urno krsto, in Marija Romano de Gavazzo se je dvignila in sedla pokonci. Nesli so jo hitro domov, kjer je v par urah v resnici umrla.

Najdražja podoba na svetu je last angleškega vojvode Marlborough. Slikal jo je l. 1507. slavni Rafael in je vredna sedaj en milijon šeststo tisoč kron. Slika se zove „Madona blenhajmska“ in predstavlja Marijo z Jezuskom, sedečo na prestolu, na levi stoji sveti Janez Krstni in na desni sv. Nikolaj barški.

V Bosno in Hercegovino. Leta 1903 bo 25 let, odkar so avstrijski vojaki zasedli Bosno ponosno in Hercegovino. Nekdanji vojaki, ki so takrat s puško in mečem hodili po Bosni in Hercegovini, ter ju zasedli, nameravajo to 25letnico slaviti s tem, da obiščejo leta 1903. bojišča v Bosni in Hercegovini. Pot jih bo peljala skozi Doboj, Maglaj, Sarajevo, kjer bi slavili dne 18. avgusta cesarjev rojstni dan. Iz Sarajeva bi šli čez Mostar, Metković, z vojno ladijo čez Pulj v Trst, v Postojno, Ljubljano, in odtod lahko vsaki zleti kakor lastavica na svoj dom. Denarja bi bilo baje treba okoli 200 kron.

Nesreči na železnici v Ameriki. 16. dec. sta trčila na progi Illinois centralna železnica brzovlak in tovorni vlak. 10 oseb je bilo ubitih. Vžgale so se posode s petrolejem napolnjene in požgale nekatere vozove kakor tudi telesa mrličev. Pri Essen pa se je dogodila druga nesreča na vlakcu, 11 oseb je bilo ubitih in 14 nevarno ranjenih. — Vzrok pogostim nesrečam na železnicah ameriških je prehitra vožnja in pa to, da je na nekaterih železnicah le po en tir.

Obrtni vestnik.

Urejuje Ivan Kregar.

Vabilo na naročbo. Gospodje soobrniki! Drugič izide ob koncu leta „Obrtni vestnik“ kot priloga „Slov. Lista“. Leto je minulo. Bilance nam še ni treba delati, ker smo z „Obrtnim vestnikom“ se le začeli, a ob koncu prihodnjega leta se bo pokazalo, da smo se trudili za prospeh slovenskega obrtnika. Kako važno je dandanes časopisje, nam ni treba dokazovati. Vsaka stranka, vsaka stroka skuša si pridobiti svoje glasilo. Tudi obrtniki izražajo večkrat misel po svojem — listu. V Ljubljani je že izhajal pred leti obrtni list, a težkoče so bile take, da je moral prenehati. Bolje je torej, da zopet od pričetka z malim pričnemo, pozneje pa lahko razširimo „Obrtni vestnik“ v poseben list. Zanimanje za to pokazalo se je splošno, upamo torej da se vendar s časom odpravi brezbriznost, katera še zmirom vlada med nekaterimi obrtniki. Zadnji čas je, da se obrtni stan organizira, to pa je tem bolj mogoče, ako se poprimemo „Obrtnega vestnika“, istega pridno razširjamo, dopisujemo in kar je glavno pridno čitamo. „Obrtni vestnik“ bode neustrašeno zastopal koristi obrtnega stanu in brezobzirno pisal o krivicah, katere se mu gode. Kolikokrat in povsodi se obrtniki pritožujejo, kake krivice se jim godé! Ako se jim omeni, naj spravijo krivice v javnost, ne vedo, ali naj se obrnejo na ta ali oni list. Sedaj se lahko vsi obrtniki brez izjeme poslužijo „Obrtnega vestnika“ in v istega dopisujejo o svojih težnjah. Prosimo g. obrtnike, da nam tudi vse pritožbe, sodbe in odločbe, karere izda obrtna gospodstva, določijo, da iste priobčimo in povemo svoje mnenje. Vsi dopisi, ki so namenjeni za „Obrtni vestnik“, naj se pošljejo na urednika „Obrtnega vestnika“ Ivana Kregarja, Poljanska cesta 8 v Ljubljani, kateri tudi naročbo sprejema. Na delo gosp. obrtniki, povejte vsem svojim soobrniki in priporočajte, da se naroče na „Slov. List“, kateri nam je drage volje in brezplačno prepustil prostor za „Obrtni vestnik“. Ako se bo vsak obrtnik zavedal svoje dolžnosti, gotovo je, da vspeh ne izostane. Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo! Bratski pozdrav! Uredništvo „Obrtnega vestnika“.

Kje je skušnja sposobnosti? V Ljubljani se je te dni otvoril nek vinotoč, katerega lastnik nima tiste skušnje sposobnosti, katero obrtniki zahtevamo tudi za gostilničarje. Skrajni čas je, da taka konkurenca tudi gostilničarskemu obrtu preneha s tem, da država upelje za vsako obrtno stroko dokaz obrtne sposobnosti.

Obrtniki in oddaja javnih del. Obrtniki se čisto pritožujejo, ko se oddajajo večja javna dela. Tako so n. pr. v novi justični palači v Ljubljani dobili nekateri pleskarji samo polovico dela, dočim se je druga polovica oddala dunajskim pleskarjem. To se je pa zgodilo šele, ko je eden naših poslancev podrezal pri ministerstvu. Slikarjem se je pri tej palači stavil tako kratek rok, da sploh ni bilo mogoče vse natančno preračunati. Rok je bil samo tri dni — in nekateri sploh niso uložili oferta. Čudno postopanje od stavbinskega vodstva oziroma od dotičnega inženirja! Ali mož hoče na vsak način dela oddajati samo dunajskim obrtnikom? Ali ne ve, da morajo ljubljanski obrtniki ravno tako davek plačati? Kdaj je še kakemu ljubljanskemu ali sploh slovenskemu obrtniku prišlo na misel, prositi za kako delo na Dunaju? Mi se strinjamo z dunajskimi obrtniki glede obrtnega gibanja o zahtevi obrtnih pravic itd. Zahtevamo pa odločno od merodajnih faktorjev, da se pri oddaji raznih javnih del, katera se delajo v našem mestu ali sploh na Slovenskem, ozira na domače obrtnike in tem odda dela, ker ti bojo delo ravno tako izvršili kakor kak tuj obrtnik. Treba je pa tudi gg. obrtnikom pri oferiraju za kako javno delo največje previdnosti, ko delajo proračune. Najpreje naj pazijo, da prenizko ne preračunajo, priporočamo pa toplo naj vendar enkrat poneha divja konkurenca, katera posebno gospodari med stavbenimi obrtniki. Sedaj se oddajo tudi pri novem deželnem dvorcu sobna slikarska dela. Uložila sta dva konzorcija sobnih slikarjev proračune. Eden je imel to prednost,

da je poslikal tri sobe, potem pa so odločilni krogi dejali: Temu smo dali napraviti te sobe, katere bodo služile kot vzorec. Tu se vidi neka protekcija, katera bi pa pri takem poslopu ne smela biti. Vsi obrtniki plačujejo deželne doklade. Drugi konzorcij bil je veliko ceneje, vendar so mu niso oddala dela, marveč naročeno jim je od kompetentne strani, naj na novo uložijo ponudbe pa ne kot konzorcij, marveč kot posamezniki. Radovedni smo, komu se bodo oddala ta slikarska dela! Mi bomo poizvedeli in o tem poročali.

Ključavničarji pri ministerskem predsedniku. Izvrševalni odbor IV. splošnega avstrijskega ključavničarskega sestanka, poklonil se je pretekli teden ministerskemu predsedniku dr. Körberju, kateri je deputacijo najuljudneje sprejel. Vodil je deputacijo državni poslanec dr. Heilingner. Kot voditelj deputacije izročil je ministerskemu predsedniku sklepe in resolucije IV. splošnega avstrijskega ključavničarskega sestanka, ter poudarjal, da ključarski obrti škodujejo zlasti takozvani hišni ključarski pomagači (Hausschlossergehilfen), kateri delajo v raznih privatnih podjetjih, n. pr. v predilnicah, pivovarnah, papirnicah itd. To napravlja velikansko škodo ključavničarjem, pa to tudi po obrtnem redu ni dopuščeno. Dalje je omenjeni poslanec povdarjal, da naj se prodaja ključev koncesionira, tako, da bode smel edino tisti prodajati ključke, kedor prestane skušnjo sposobnosti ključarske obrti. Dalje je voditelj deputacije prosil ministerskega predsednika, naj se pri oddaji javnih ključarskih del ozira na avstrijske ključarje in naj ne oddaja iste na posamezne podjetnike marveč naravnost mojstrom. Dunajske ključarske zadruge načelnik Ruška je slikal obupni položaj ključarske obrti in prosil ministerskega predsednika blagohotne podpore. Član deputacije Leitner osvetlil je postopanje trgovcev železnine. Ministerski predsednik dr. pl. Körber je izjavil, da bode on gospodarske koristi obrtnega stanu z vso močjo in vsikdar kolikor mogoče podpiral. Želeti je le, da bi se obrtni stan skupno združil in skupno nastopil za svoje pravice, da tako potem zavladajo boljše gospodarske razmere med obrtniki, nego so sedaj. Na višjih mestih se uvidi in povdarja, naj se obrtniki organizirajo, torej obrtniki na noge, organizirajte se, in boljša bodočnost nam bo zagotovljena.

Prvi avstrijski sestanek izdelovalcev sodovice. Obrtno gibanje razvija se čem dalje bolj. Vsaka stroka sklicuje sestanke, da se posvetuje o svojih težnjah. Tudi avstrijski izdelovalci sodovice so se krepko zganili in priredili velik sestanek, kateri se je vršil dne 15. dec. t. l. na Dunaju. Prihiteli so iz vseh večjih in manjših mest naše državne polovice, zastopniki omenjene stroke. Shod je bil impozanten. Pozdravil ga je tudi dunajski župan dr. Lueger, poudarjajoč, da ga veseli, da se obrtniki vedno bolj zavedajo ter je obljubil, da bo storil v povzdigo in prospeh malega obrtnika kolikor mogoče. Namen shoda je bil v prvi vrsti zahtevati od vlade, da se izdelovalci sodovice uvrste med rokodelske in koncesionirane obrti. Razvila se je živahna debata. Razni govorniki slikali so obupni stan izdelovalcev sodovice. Kazali pa tudi na pomen te stroke v zdravstvenem oziru, vsaj sodovico pijejo bolni in zdravi. Resolucija na trgovinsko ministerstvo katera zahteva, da se ta stroka uvrsti med koncesionirane obrti in da se ista podeli samo takim osebam, katere izkažejo, da so praktično vešče in izkušene, sprejela se je soglasno. Druga resolucija priporoča vsem izdelovalcem sodovice naj ustanove povsodi postajo, koder se bodo prazne s polnimi steklenicami zamenjavale. S tem upajo, da se upelje večji red. V tretji resoluciji zahtevajo izdelovalci sodovice, da se postavnim potom izvolijo zaupniki iz vrst združnih članov. Ti zaupniki morajo biti zapriseženi od oblasti. od vlade bi pa imeli pravico, da smejo zahtevati od obrtne gospodke prve inštanice in policije v v vsakem času bodi si po (noči ali po dnevu) službeno osebo za nadaljno službeno opravilo. Dalje so zahtevali izdelovalci sodovice: Strogi ukazi policijske direkcije z dne 20. februarja 1872. in 12. junija 1881. naj se ponove, vse deželne in politične oblasti pa naj pazijo, da se

iste točno in strogo izvrše, ker le na ta način je zakonito prodajanje sodovičnih steklenic in kar je za to še potrebnega odpraviti. Izdelovalci sodovice so tudi sklenili pogajati se z krčmarji radi prodaje sodovice izven lokalov in kako upeljati splošno protizastavo za sodovične steklenice. Na Kranjskem in splošno po Slovenskem je veliko izdelovalcev sodovice. Ti naj bi si osnovali svojo strokovno zadrugo, da z združenimi močmi nastopijo, kakor vsi drugi obrtniki — boj za obstanek.

GLASNIK.

Zavarovanje brezposelnih delavcev.

Moderna delavska zavarovalna znanost zahteva, naj bodo delavci za sledeče slučaje zavarovani: 1.) za slučaj bolezni z bolniško podporo, kadar bolezen provzroča delavčevo nezmožnost; 2.) zavarovanje za slučaj starostiv zvezi s preskrbo udov in sirot; 3.) zavarovanje za slučaj nezgod in 4.) zavarovanje brezposelnih delavcev.

Ni namen naš, razmotrivati važnost vsake posamezne točke na delavsko zavarovalnem polju; namen naš je marveč osvetliti zadnjo tudi na tem polju važno točko, zavarovanje brezposelnih delavcev.

Nihče ne dvomi več o tem, da je delavsko zavarovalno vprašanje važno in nujno pereče, saj se z njim bavijo intenzivno delavci sami po svojih društvih in na delavskih shodih, bavi se z rešitvijo tega vprašanja širša javnost, časopisje, vprašanje razmotrivajo to vprašanje postavodajalne zbornice.

V Avstriji je sedaj zahteva upeljanja delavskega starostnega zavarovanja nujno pereča in pač smemo upati, da se bode to za delavstvo prevažno vprašanje v doglednem času za delavstvo ugodno rešilo in to temveč, ker je javna tajnost, da cesar sam pritiska na nujno rešitev tega vprašanja.

Čeravno se pa zakonito uvede zavarovanje za slučaj starosti, znano nam more biti, da s tem zavarovalno vprašanje še nikakor rešeno ne bode. Dolžnost krščansko-socijalnega časopisja je, opozarjati na to, da se bode moralo skrbeti tudi za brezposelne reveže, delavce. Rešitev tega vprašanja ni ravno tako lahka, toda prišlo bode tudi še do tega zavarovanja. Hočemo je razmotrivati.

Vzroki, vsled katerih delavec zgubi zaslužek, in je postavljen na cesto, so najrazličnejši. Vzrok je ali bolezen, telesna poškodba, starost in drugi razlogi. So tudi takozvani sezijski delavci, ki svoje delo zamorejo le v gotovem času izvrševati, to so: zidarji, tesarji, stavbeni delavci, pleskarji, sobni slikarji in tudi drugi, katerih delo je omejeno le na gotov čas. Na svetovnem industrijskem trgu izvrše se pa tudi lahko prekucije. Vsled vojsk, iznajdb novih strojev in drugih vzrokov postavljenih je lahko tisoče in tisoče delavcev na cesto. Delavca odpusti gospodar iz službe, če ga več ne rabi, brez posla je delavec vsled stavke in tudi lahko po lastni krivdi, vsled lenobe!

In kaka siromaščina zavлада mej delavci, v njih družinah, če zgubi oče svoj zaslužek. Predstavimo si ubogo družino: objokana žena, lačni otroci z milimi pogledi, ki igli jednako zbadajo starišev srce, prosijo kruha v hudi zimi v nezakurjenem, morebiti neplačanem stanovanju, vsak trenutek v nevarnosti, da jih hišni gospodar vrže na cesto, taki srce pretresajoči prizori so dandanes gostejši kakor si mislimo, posebno v svetovnih, velikih mestih, pa tudi že pri nas.

Temu odpomoči dolžni je postavodaje. O tem, kako odpomoči in pri tem nobenega oškodovati in tudi ne lenobe podpirati, se je že večkrat razmotrivalo že v nemški državni zbornici, kjer je to vprašanje leta 1893 sprožil poslanec katoliškega centra dr. Hitze. In res se to vprašanje temeljito premotriva in so tudi že poskusi, priti brezposelnim delavcem na pomoč. Oglejmo si nekoliko ta razmotrivanja in konečno hočemo o njih svojo lastno nemerodajno sodbo izreči.

Socijalni politik dr. Šanc predlaga prisiliti posameznega delavca na to, da naj v malih svotah in ob obrokih vlaga denar, ki mora doseči gotovo svoto. Do tega denarja naj bi imel posameznik le takrat pravico, kadar bi bil brez dela. Uložena

svota pa ostane vedno last dotičnega vlagatelja, delavca. Misel ni slaba, izpeljanje je jako težko z ozirom na to, da bi posamezni delavec le v najredkejših slučajih naložiti mogel zadostno svoto.

Umestnejše so obvezne, komunalne občinske blagajne po načrtu profesorja Adlerja, (ki pa ni identičen z dunajskim socijalno demokratiškim voditeljem dr. Adlerjem). Načrt je sledeč: Občina ustanovi blagajno za slučaj brezposelnosti, v njo ulagajo delavci in gospodarji jednake prispevke, kakor tudi občina. Brez lastne krivde brezposelnim delavcem preskrbi zavavovalna delo, in če ga ni dobe brezposelni primerno dnevno podporo za čas brezposelnosti. Nekatere občine na Nemškem so take blagajne že uvedle, in dobro uspevajo.

Najvažnejši in najumestnejši načrt je dr. Bušmanov, ki obseza sledeča določila: Uvedo naj se prisilne delavske zadruge; član naj bode vsak delavec; $\frac{2}{3}$ prispevajo delavci, $\frac{1}{3}$ delodajalci. Za čas brezposelnosti dobe brezposelni delavci podpore in sicer oženjeni delavci večje, kakor neoženjeni. Zadruge morale bi zbirati močne rezervne zaklade, vsled katerih bi bile sicer podpore nekoliko nižje toda za slučaj delavčeve smrti vrne njih udovam ali sirotam $\frac{1}{3}$ ali pa $\frac{2}{3}$ od dotičnega delavca uplačanih prispevkov.

Največjo težavo pri rešitvi tega vprašanja dela pravična določitev razločka, je li delavec po lastni krivdi ali brez svoje krivde brezposeln in pa strah, da bi na račun blagajne delavci lenarili. Toda vse, kar se navede proti, je malovažno, če pomislimo, koliko dobrega bi take blagajne storile in koliko revščine bi zabranile. Na Nemškem, kjer imajo že poleg zavarovanja za slučaj bolezni in nezgod tudi že zavarovanje za slučaj starosti uvedeno, stremle socijalne stranke za obligatorično vpeljavo zavarovanja delavcev za slučaj brezposelnosti.

In pri nas? Ni prišel za to še pravi čas. S tem pa ne pravimo, da morebiti bi prisilno zavarovanje ne bilo umestno. Tudi pri nas je, kakor drugod brezposeln delavec in vsak človek brez zaslužka revež, ureden usmiljenja in dolžnost družbe je, mu pomoči.

Od stopinje do stopinje, doseči nam je za sedaj prvo starostno zavarovanje. Radi tega pa nikakor ne smemo počivati. Vzor vsake delavske organizacije so angleška strokovna društva in te podpirajo brezposelno delavstvo z dnevnimi zadostnimi podporami in tudi ob stankah. Zatoraj nam ne preostaja družega, kakor snovati strokovna društva, katerih glavni namen bodi podpirati brezposelne delavce, drugi bojni namen istih, stavka. pride še-le v najhujših razmerah v poštev. Ne smelo bi biti delavca, ki bi ne bil član strokovnega društva in ne strokovnega društva, ki bi ne imel kot glavni namen, ki naj bi se pa tudi dosledno izvrševal brezposelne delavce podpirati. Za slučaj bolezni in za slučaj nezgod, v kolikor toliko skrbe že obstoječi dotični zavodi, za brezposelne pa nihče ne skrbi in radi tega naj bi to skrbela strokovna društva, katerih snovanje in potreba za delavstvo je prevažna in kojih snovanje delavcem in njihovim prijateljem nájnujnejše opetovano svetujemo!

Delavske drobtine.

„Narod“ in njegove židovske informacije.

„Slov. Narod“ je priobčil te dni brzojavko: Nadškof Kohn je pred sodiščem grdo pogorel. Tožil je bil nekaj političnih nasprotnikov, ker so ga dolžili, da svoje uslužbenca odira. Toženci so bili oproščeni, nadškof pa obsojen v plačilo troškov. — Resnica je pri vsej obravnavi bila ta, da so nadškofovovi obrekovalci grdo pogoreli. Socijalnodemokratska voditelja Nemec in dr. Schrammel bila sta obtožena, da sta nadškofu Kohnu predbacivala, da izkorišča delavce, da jih pusti iztrdati in da s njimi nekrščansko postopa. Obtožena nista prinesla k nobeni teh trditve, ki se rade širijo po raznih listih, dokaza resnice, pač pa sta zatrjevala, da nista mislila razžaliti knezoškofa in da ga nista imenovala. Na to izjavo sta bila oproščena. Tega seveda „Narodu“ ni povedal njegov — židovski informator. — Znani Schumeier je tudi obrekoval nadškofa Kohna, ko bi pa moral iti pred sodnijo, skril se je za imuniteto, katero ima kot drž. poslanec.

O Schuhmeierjevih obdolžitvah pravi olumuški „Moravan“: „Dragi g. Schumeier, dovolili ste si pod krinko imunitete bedasto obrekovati najmil. kneza-nadškofa olomuškega in v strašnih barvah slikati stanje njegovih delavcev. Za to ker ste zaradi imunitete ušli kazni in Vaše obrekovanje ne more biti sodnijsko kaznovano zapomnite si, da so vsi delavci kneza-nadškofa od leta 1899 zavarovani za starost in onemoglost za delo in sicer od zadnjega hlapca in drvarja naprej, s katerim delom velikodušnosti se je knezo-nadškof obremenil na leto za več kot 100.000 kron. Toliko je storil za delavce dr. Teodor Khon, ki ste ga tako nesramno obrekovali. In sedaj, ljubi Schuhmeier, naredite Vi ali kateri vaših tovarišev enaki vzgled očetovske skrbi in požrtvovalnosti, Vi, ki imate vendar zavarovanje za starost in onemoglost kot prvo in poglavitno točko svojega programa!“

V varstvo ameriških delavcev. Predsednik ameriških zveznih držav je predlagal v svoji prvi „poslanci“, ki je nedavno izšla, da se naj ustanovi nov vladni oddelek za delavske zadeve. Potem preide na naseljevanje in priporoča, da naj se domačega delavca varuje pred tujezemskim. Priporoča, da naj se zopet vsprejme zakon zoper Kitajce in da se v posameznih državah odpravi konkurenca, ki jo delajo jetnišnice svobodnemu delavstvu.

Gospodarske stvari.

Kmetijske zadruge.

II.

Kaj je namen stanovskih kmetijskih združenj? Paragraf 2. zakona pravi: „Namen stanovskih kmetijskih združenj je, da zboljšajo n ravne in g motne razmere poljedelcev z gojitvijo skupnosti, z vzajemnim poukom in podporami, s pospeševanjem stanovske samozvesti, z zastopstvom stanovskih in sploh s pospeševanjem gospodarskih koristi.“ — Pojasnimo to! Avstrija je poljedelska država, ker večina prebivalstva obdeluje zemljo in se preživlja ob pridelkih zemlje. Kmečko prebivalstvo daje državi največ in najboljših vojakov. In vendar je država doslej najmanj skrbela za kmeta. Vlada je sicer dajala zadnje leta male podpore za povzdigo živinoreje, trtoreje in sadjereje dalje za napajališča in vodovode itd. A vse podpore so bile kaplje v morje — kmečke revščine in zapuščenosti. A še te kaplje so bile večkrat grenke in turobne, ker so prihajale iz pristranskih rok kot nekaka miloščina mogočnih gospodov. To je marsikoga peklo in bolelo, da si je moral kmetič, ki ne pozna vseh ovinkov političnih potov, misliti: Res, kmet je zadnja para na svetu. Vse ga prezira in zaničuje ter mu še košček kruha zavida!

Toda pošten kmet je steber naroda, temelj državi, nikdar ni bil in ni brez dobrih in odkritih svojih prijateljev. Žal, da kmet ni povsod poznal pravih svojih prijateljev, marveč je večkrat zaupal svojo usodo, svoje koristi ljudem ki ali niso poznali ali niso hoteli poznati njegovih rev in nadlog. In tako je prišlo, da je kmet že v mnogih krajih skoraj obupal nad svojim obstankom, svojo boljšo prihodnostjo. Bil je sam sebi prepuščen kakor na planjavi drevo, ob katere butajo viharji ter mu smučajo perje, lomijo veje in rahljajo korenine. Zato je kmet marsikje polagoma zgubil prirojeno mu močatost ter se je nagibal na levo in desno ker je prerad verjel raznim političnim mazačem, ki poznajo kmečke koristi, kakor zajec zvezde.

Razni vzroki pa so vplivali tudi na to, da je mej kmečkim ljudstvom ginevala ljubezniva priprostost ter se že preveč širila gizdavost in zapravljava malomarnost. Z večjimi potrebami so prišli večji stroški v obliki davkov, priklad in plač za posle. Marsikje je pomagalo še oduševstvo, da je kmet v resnici le še tlačan na svoji zemlji. Slabe letine in druge nesreče pa so marsikateremu pridnemu kmetu potisnile popotno ali pa celo beraško palico v roke.

Zadnji čas je torej, da se država in sploh vsi poklicani krogi usmilijo bolnega in zapuščene

nega moža pod kmečko streho. Sam si ne more in navadno tudi ne zna pomagati. Zato mu je treba najprvo pokazati dobro voljo in naklonjenost, da dobi nov pogum in se mu uglaadi samozavest. Mi ne mislimo ošabnost ali prevzetnost, ampak prepričanje, da ni zadnji na svetu. da ni tlačan ali suženj, marveč enakopraven državljan, ki ima svoje dolžnosti, pa tudi svoje pravice. Da pa kmet dobi to prepričanje, to je, da se mu uglaadi in poživi stanovska samozavest, treba mu je organizacije. Združiti se mora v močno armado pod vodstvom večših in zvestih prijateljev svojih, da brani in zagovarja svoje pravice, da odkriva svoje želje in potrebe, da se vzajemno poučuje v kmetijskem napredku in vzajemno podpira v boju za obstanek.

To hoče reči gori navedeni paragraf 2. novega zakona. V ta namen bodo deželni zbori imeli pravico, da ustanove občinske, okrajne in deželne stanovske kmetijske zadruge. To organizacijo ali združenje vseh kmečkih posestnikov pa je mogoče izvršiti le s prisilnim zakonom, to je, z odločbo, da bode moral vsak kmečki posestnik biti član zadrug.

Ker pa se je v zakon vsprejelo načelo prisilnosti, zato se te stanovske zadruge ne bodo smele pečati s podjetji ali kupčijo, pri katerih bi bilo nevarnost denarne izgube.

Stanovske kmetijske zadruge bodo imele bolj posredovalen značaj in delokrog, kakor določa paragraf 11. Tako bodo stanovske kmetijske zadruge mogle in smele posredovati pri prodaji kmetijskih pridelkov in pri nakupu kmetijskih potrebščin. Dalje bodo mogle ustanavljati in nadzorovati pridobitne in gospodarske zadruge ter jih podpirati pri ustanavljanju skladišč, mlekarn, posojilnic, raznih zavarovalnic sploh vseh takih naprav, ki morejo pospeševati in povzdigniti gmotno stanje kmetijstva. Te stanovske kmetijske zadruge bodo mogle ali same od sebe ali na poziv vlade in dež. odbora dajati nasvete glede podpore za razne kmetijske naprave. To je ob kratkem delokrog stanovskih zadrug. Zakon sicer ne določa, da bi država morala dajati za ustanovitve in upravo zadrug denarne podpore. Toda vlada je obljubila, da se to gotovo zgodi, ker brez državne podpore ne bode mogoče uspešno delovati. Sicer te stanovske zadruge same ne bodo še rešile našega kmeta, vendar pa mu bodo močna obramba in temelj, na katerem bode mogoče kmetu postaviti trdnejši dom. Ker je slovensko ljudstvo že jako zavzeto in probujeno za gospodarsko organizacijo, upamo, da novi zakon ne ostane le na papirju. V to pozovi Bog, sreča junačka in dobri ljudje!

Izjava.

Nek liberalen dopisnik se v dopisu iz Idrije v „Slov. Narodu“ z dne 11. t. m. št. 285. na jako surov način zaganja v me nižje podpisanega ter mi lažnjivo podtika, da sem jaz pisal nekatere dopise v „Slov. Listu“. Izjavljam pri svoji častni besedi, (katere pa ne bom prelomil, kakor jo je nek liberalen pristaš), in ako hočete, tudi kaj stavim z Vami, gospodje liberalci, (ker pri Vas stava tudi nekaj velja, kar se je pri nekem liberalcu pokazalo), da jaz niti enega omenjenih dopisov nisem pisal. Dokler dopisnik „Slov. Naroda“ svoje lažnjive in s skrajno nesramnimi in inteligenci (?) neprimernimi psovskami zabeljene trditve ne prekliče, ga imenujem javno nesramnega lažnika: Sploh si pa štejem v veliko čast, da moji najhujši nasprotniki, najzagrizenejši liberalci priznavajo edino le meni sposobnost spisati vsak teden kak dopis za političen list. Sicer moram to zame jako laskavo priznanje odkloniti, ker dobro vem, da ima naša stranka v Idriji še mnogo sposobnih in delavnih mož, ki se tudi še lahko kosajo z liberalnimi dopisniki. Glede izurjenosti v psovanju in nesramnem zabavljanju imate pa vsekako liberalci prednost in te časti Vam niti ne zavidamo, ker tega je sposoben vsak kravji pastir.

Idrija, dne 14. decembra 1901.

Josip Novak,
c. kr. učitelj.

Za novo leto!

primernih daril, kakor:
drsalic, mesoreznic, tehtnic, strojev za ribanje kruha, sladkorja itd., možnarjev, likalov, modelčkov, mlinčkov za kavo ter vseh drugih v to stroko spadajočih predmetov po jako ugodnih cenah priporoča 51 3—2

Andr. Druškoviča nasled.

Valentin Golob

trgovina z železnino
Mestni trg št. 10.

Corset Paris!

Najnovejše moderne

moderce

(40) —7 priporoča

Alojziju Persché

Pred škofijo 22.

Bukov žir ali zrnje (bukovce), sveže smrekove in borove storže (Föhrenzapfen), **smrekovo seme**, kakor tudi suhe jedilne gobe, sejalni želod, posušen želod, seno in češmin 54 3—1

kupuje po najvišjih cenah na debelo in drobno

Jos. Leuz,

trgovina z deželnimi pridelki
Ljubljana, Resljeva cesta 1.

Pri nakupovanju

suknenega in manufakturnega blaga

se opozarja na trdko

HUGO JKL

v Ljubljani
v Špitalskih ulicah šte. 4.

Velika zaloga (25) —19

suknenih ostankov.

F. P. Zajec

urar in trgovec

Ljubljana

Stari trg 28

priporoča svojo veliko zalogo raznovrstnih
švicarskih žepnih in srebrnih ur.
Nikelnasta remontoar ura . . . od gl. r. 90.
Srebrna cilindar remontoar ura . . . 4.—
Trgovina **vseh optičnih predmetov:**
očal, barometrov, termometrov, daljnogledov.
Popravila se izvršujejo natančno in z jamstvom.
Ceniki brezplačno in poštne prosto.

Denarni promet do 30. sept. 1901:
K 17,006.531.88.

Stanje vlog dne 30. sept. 1901:
K 7,263.956.34.

Ljudska posojilnica

registr. zadruga z neomejeno zavezo

U Ljubljani, Kongresni trg 2, I. nadstr.

sprejema hranilne vloge od vsakega, je li njen
zadružnik ali ne, in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, ker plačuje rentni davek
iz svojega.

(43) 7—7

Uradne ure **vsak delavnik od 8. do 1. ure.**

Rokavice

iz

tkanine, glacé in pralnega usnja
dobre vrste

(41) —7 kakor tudi

kožice za snažiti

v različni velikosti po nizki ceni pri

Alojziju Persché

Pred škofijo 22.